Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 1 апрель • Пайшанба • № 37 (14065) ترکستان TURKISTAN Нархи 5 сўм.

БОШ ВАЗИР ТАШРИФИ БОШЛАНДИ

31 март куни Малайзия Бош вазири Маҳатҳир бин Муҳаммад бошлиқ расмий ҳукумат делегациясининг Ўзбекистон Республикасига ташрифи бошланди.

Ўзбекистон Республикаси ва Малайзия подшолиги давлат байроқлари ҳилпираб турган пойтахт тайёрагоҳида Малайзия Бош вазирини Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ҳамда Бош вазир А. Муталов, ташқи ишлар вазири С. Сафоев, Тошкент шаҳри ҳокими А. Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов меҳмонни Ўзбекистон ҳукумати аъзолари ва хорижий давлатларнинг Тошкентдаги ваколатхоналари вакиллари билан таништирди.

Малайзия Бош вазири Маҳатҳир бин Муҳаммад мамлакатимиз раҳбарига ҳукумат делегацияси аъзоларини тавсия этди.

Малайзия подшолиги ҳукумат делегациясида мамлакатдаги етакчи вазирликлар, тармоқлар ва корхоналарнинг раҳбарлари, олимлар, ишбилармонлар бор. Улар Ўзбекистонда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотлар жараёнини ўрганади, мамлакатимизнинг сиёсий-ижтимоий вазият билан танишади ва юртимиздаги тарихий осори-атиқаларни зиёрат қилади.

Бош вазир ташрифи давомида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг ўтган йили Малайзия подшолигига сафари чоғида имзоланган бир неча шартнома ва битимлар силсиласига янги ҳужжатлар қўшилиши кўзда тутилмоқда.

Давлат бошлиғи ва ҳукумат раҳбари тайёрагоҳда оммавий ахборот воситалари вакилларининг саволларига жавоб бердилар.

Делегацияни кутиб олувчилар орасида Малайзия подшолигининг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси Муҳаммад Хорун бор эди.

* * *

Шу куни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдулҳошим Муталов мамлакатимизга ташриф буюрган Малайзия Бош вазири Маҳатҳир бин Муҳаммад бошлиқ ҳукумат делегациясини қабул қилди.

Самимий суҳбат чоғида Ўзбекистон Республикаси билан Малайзия ўртасидаги алоқаларнинг ҳозирги даражаси атрофлича муҳокама этилди. Барқарор дўстлик ва манфаатли ҳамкорликни ривожлантириш, жумладан, электроника, нефть қазиб олиш ва қайта ишлаш, савдо-сотиқ ва сайру саёҳат соҳаларида икки томонлама алоқаларни кенгайтириш хусусида фикрлашиб олинди.

Суҳбат чоғида Малайзиянинг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси Муҳаммад Хорун иштирок этди.

Ўзбекистон Президенти И. Каримов ва Малайзия Бош вазири Маҳатҳир бин Муҳаммад мухбирлар саволларига жавоб қайтаришди.

ЎзА сурати.

Ёшлар Иттифоқининг мукофотлари:

ДАСТЛАБКИ СОВРИНДОРЛАР

Республика Ёшлар Иттифоқи янги нишон чиқарди. Унда оқ каптарнинг қанотларида Ўзбекистон миллий байроғи тасвирланган. Республиканинг энг оммавий ташкилотларидан бири таъсис этган икки мукофот — адабиёт соҳасидаги Усмон Носир номли, шунингдек, санъат соҳасидаги мукофотларнинг совриндорлари шу нишонлар билан тақдирланди.

Ёшлар Иттифоқи куни арафасида совриндорларнинг дипломлари ва нишонлари тантанали равишда топширилди. Ўзбекистон йигит ва қизлари бу кунни 5 апрелда нишонлайдилар. Мукофотланганлар орасида Тошкент Давлат консерваториясининг муаллими И. Икромов, республикада машҳур артист Х. Тожибоев, Давлат телерадиокомпаниясининг «Камалак» ахборот мусиқий эшиттириши ижодий гуруҳи, «Саодат» журнали муҳарририниг ўринбосари Э. Шукур, «Чўлпон» нашриётининг ходими А. Акбар бор. Мукофотларни топшириш маросимига комсомол фахрийлари, таниқли адабиёт ва санъат арбоблари таклиф этилди. Улар Ёшлар Иттифоқи мукофотларининг дастлабки совриндорларини табриклаб, уларга оқ йўл ва янгидан-янги ижодий муваффақиятлар тиладилар.

МАЪДАННИНГ ШАРОФАТИ— ХАЁТНИНГ ФАРОҒАТИ

Олмалиқ кон-металлургия комбинатининг полиметалл қазиб олинадиган Учқулоч конидан шахта усулида фойдаланишга қарор қилинди. Бунинг учун шахта асбоб-ускуналари харид этилди, тажрибали мутахассислар танланмоқда.

Ҳозир комбинатда қайта ишланаётган жами маъданнинг 60 фоизи очиқ карьерлардан олинмоқда. Учқулоч маъдан конининг жамоаси муайян қийинчиликларни бартараф этиб, ишлаб чиқаришни ривожлантириш, янги техника харид қилиш имкониятини топмоқда. Жумладан, 75 тонна юк кўтара оладиган 20 та «БелАЗ» ағдарма машинаси сотиб олинди.

Ишлаб чиқаришдаги муваффақиятлар кончилар оилаларининг турмушига яхши таъсир қилмоқда. Тўрт ярим минг аҳоли учун кўп қаватли уйлардан иборат «Банд» шаҳарчаси қуриб берилди. Бу ерда йигирматача дўкон очилган. Кончиларнинг маоши ойига 20—40 минг сўм бўлгач, улар бу дўконлардан хоҳлаган нарсаларни сотиб олмоқдалар.

Шаҳарчада ёш авлод ҳақида алоҳида ғамхўрлик қилинмоқда. Иккита мактаб ва иккита болалар боғчаси қад кўтарди. Кончиларнинг фарзандлари бепул тарбияланмоқда. Тарбия ишлари намунали йўлга қўйилган. «Незабудка» болалар боғчасида кичкинтойлар инглиз, ўзбек, рус тилларини ҳафсала билан ўрганмоқдалар, бичиш ва тикиш ,тўқиш, расм солиш сирларини эгалламоқдалар. Аввалига ҳаммаси яхши эди, аммо энди хоналар торлик қилиб қолди. Аҳоли кўпайиб бориши ва кон ишлари кенгайиши муносабати билан яна битта болалар боғчаси қуришга киришилди.

(ЎзА мухбири).

ИККИ КЕСМА ОРАЛИҒИ

Ўтиш даври сабоқлари

Хоразм вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг ҳисобот давридаги фаолияти ва вилоят ЁИ ташкилотларининг ҳозирги даврдаги вазифалари юзасидан маъруза тинглангач, биринчи бўлиб музокарага вилоят ҳокими муовини Мир Назарий чиқди. Бу ҳол одатдагидан ташқари кўринади. Одатда бу даражадаги раҳбарлар йиғиннинг сўнгида сўз айтишади.

Ҳозир кимнинг қачон сўз айтгани аҳамиятли эмас. Биз ундаги мазмунга эътибор қаратамиз. «Ёшлар ташкилотининг уч йиллик фаолиятини шартли равишда шунга таққослаш мумкин. Яъни, «Н» ва «С» кесмалар оралиғи, деб олайлик. Бунда «С» учидаги воқеалар «Н» учидаги воқеалардан мазмун жиҳатдан тубдан фарқ қилади. Ташкилот босиб ўтган йўлининг ҳозирги рамзий ниҳояламаси — «С» учининг қутлуғ саналарга, Наврўзи оламга бақамти келиши бежиз эмасдир. Бу умид қилса бўладиган рамзийликдир...»

Ҳоким муовини, ҳурматли домла Мир Назарийнинг бу таққослашини тадрижий тарзда давом қилдириш мумкин. Ҳақиқатан, уч йиллик фаолият фақат рақамлар, саналар, тадбирлар билан мазмуний ўзгариш кашф этмайди. Кесманинг «Н» учида биз ўта қудратли ташкилот эдик, дунёни титратиб турган КПССдек фирқанинг ёрдамчиси, резерви саналардик. Биз Московга ҳисоб берардик. «С» учида эса бор обрўимизни бой бердик, оддийгина ёшлар ташкилотига айланиб қолдик. Аммо, муҳими — кишанларимизни йўқотдик, мустақилликка эришдик. Янада муҳими —эндиликда «боқиманда» бўлмаслик, қандайдир имтиёзлар соясида тирикчилик қилмаслик учун ўзимиз ҳаракат қилишга, ўз нонимизни ўзимиз ҳалоллаб ейишга ўргандик...

Дарвоқе, етакчи ҳақида. Баҳодир Бобожонов бу лавозимга сайланганига атиги тўрт ой бўлди. У энг қийин пайтда келди. Олдинда ҳисобот анжуманлари турарди. Ташкилотнинг вилоят аппаратида эса атиги икки ходим бор, холос. Илгари ёшлар ташкилоти тизилмаларида ишламагани, бу тармоққа мутлақо бегона бўлгани вазиятни икки карра қийинлаштиргандир. Аммо, шу икки ойлик қурултойлар даврида у анча тажриба тўплади, қайтадан туғилди, десак лофмас. Бунинг устига вилоят ташкилотининг мазкур конференциясини тайёрлаш ва ўтказишнинг барча қийинчиликлари унинг зиммасида эди...

(Давоми 2-бетда).

НОГИРОН ВА КАМБАҒАЛЛАРГА ЁРДАМ

Тўрақўрғондаги «Ширинлик» комбинатининг жамоаси юра олмайдиган ногиронлар учун аравачалар сотиб олишга ярим миллион сўм ажратди.

Меҳнаткашларнинг ташаббусини республика Маҳалла жамғармасининг вилоят бўлими қўллаб-қувватлади. Аравачалар сотиб олиш учун уларга беш миллион сўм ажратилди. Уруш ва меҳнат ногиронлари, майиб болалар ҳозирнинг ўзидаёқ 200 та аравача олишди.

Жамғарманинг вилоят бўлими камбағалларга бир йўла ёрдам бериш учун беш ярим миллион сўм сарфлади. Икки мингга яқин оила моддий ёрдам олди.

ХОНАКИ ОМБОР

Милиция ходимлари Наманган вилояти Косонсой туманидаги Кўкимбой қишлоғида яшовчи А. исмли фуқаронинг хонадонида камёб моллар омборини топишди.

У 340 банка томат, бир неча юз квадрат метр сунъий чарм, автомобилларнинг эҳтиёт қисмлари, шиналарни яшириб қўйган экан. Бундан ташқари хонадон ёнилғи қуйиш кичик тармоғи вазифасини ўтаб келган. Уй эгаси ҳовлисида уч тонна бензин сақлар экан. Уй кўздан кечирилганда автомат, ўқ, совуқ қурол топилди.

Ҳеч қаерда ишламайдиган уй соҳиби мана шу қимматбаҳо нарсаларни қачон ва қаердан сотиб олгани терговда аниқланиши лозим.

КОРХОНА ҚУВВАТИ ОШМОҚДА

Қува дон маҳсулотлари комбинатида бир кеча-кундузда 50 тонна ун тортадиган янги тегирмон қурила бошлади. Ун кўпайгач, маҳсулот тури ҳам ортади. Шу мақсадда корхонадаги қандолат цехи қуввати ошириляпти. Илгарилари бу ерда 300 тонна нон маҳсулотлари тайёрланган бўлса, энди бу кўрсаткич 800 тоннага етади.

ЛАВЛАГИ ЭВАЗИГА ҚАНД

Наврўз байрамида Асака туманидаги «Навбаҳор» жамоа хўжалиги аъзоларига икки килограммдан қанд улашилди. Хўжаликда ўтган йили икки гектар ерга қанд лавлаги экилиб, 96 тонна ҳосил олинган эди. Унинг 80 тоннаси Жамбул шаҳридаги қанд заводига топширилиб, ўрнига қанд-шакар келтирилди.

— Бу йил лавлаги майдонини кенгайтирмоқчимиз, — дейди хўжалик бошқаруви раиси Турсунбой Маматқулов. — Шу йўл билан шакар муаммосини ҳал этамиз. Бунинг учун кўп чиқим қилинмайди. Юз тонна қанд лавлаги етиштириш учун 50 минг сўм сарфлаш кифоя.

«ОРОЛ — МЕНИНГ ТАҚДИРИМ»

Қорақалпоғистон давлат ўлкашунослик музейида Орол денгизининг бугуни ва ўтмишини акс эттирувчи кўргазма ташкил этилди. У «Орол — менинг тақдирим» деб номланган. Кўргазмадан мусаввир, ҳайкалтарош ва суратчиларнинг денгиз тақдирига оид асарлари ҳамда турли ҳужжатлар ўрин олган.

Энг сўнгги хабар

ЖУРНАЛИСТЛАР АНЖУМАНИ

Ўзбекистон Журналистлар уюшмасининг пленуми бўлди. Унда республика Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» ҳамда «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» рисолаларида баён қилинган фикрлар асосида журналистлар олдида турган вазифалар муҳокама этилди. Уюшма бошқаруви раиси Л. Кабиров бу ҳақда маъруза қилди.

Анжуманда 1992 йилнинг энг яхши журналистика асари танлови, шунингдек, республика мустақиллигига бағишланган кўрик ғолибларига мукофот ва дипломлар топширилди.

БОЗОРДАГИДАН АРЗОН

Фарғона нефтни қайта ишлаш бирлашмаси қошидаги кичик корхонада колбаса тайёрлаш йўлга қўйилди. Хом ашёни бирлашманинг ёрдамчи хўжалиги етказиб бермоқда. Ҳозир корхонада кунига 500 кило маҳсулот чиқарилиб, бирлашма ишчи ва хизматчиларига бозордагидан анча арзон нархда сотиляпти.

ҚИЛНИ ҚИРҚ ЁРАДИГАН ЛАБОРАТОРИЯ

Божхона фаолиятини кимёвий экспертиза лабораториясисиз тасаввур этиб бўлмайди. Бухорода пахта, пилла, қоракўл тери, турли металлар гиёҳвандлик моддалари таркибини аниқлайдиган вилоятлараро лаборатория ташкил этилмоқда. Испаниялик мутахассислар бу борада бухоролик ҳамкасбларига ёрдамга келишди.

Бухородаги бу лаборатория Навоий, Қашқадарё, Хоразм вилоятлари ва Қорақалпоғистон божхоналарига ҳам хизмат кўрсатади.

ОМАД СИЗГА, ХАТИРЧИЛИК ЁШЛАР!

5 апрель — Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ташкил топган кун — давлатимизда кенг нишонланиши кутилмоқда. Ушбу ажойиб кун муносабати билан хатирчилик ёшлар ҳам четда туришаётгани йўқ. Туман Ёшлар Иттифоқи қўмитаси ташаббуси билан шу куни туманда ёшлар лотореяси ўйналади.

— Биз халққа 1,5 миллион сўмлик лотерея буюмлари сотдик, — дейди туман ёшлари етакчиси Ўктам Примов. — Бир дона лотерея билетининг баҳоси уч сўм. Энг кам ютуқ 200, энг кўп ютуқ миқдорини эса 100 минг сўм қилиб белгиладик. Лекин лотореядан келадиган фойданинг бир қисмини хайрия ишларига сарфлашни режалаштирганмиз.

И. ҲАМРОЕВ.

«Муштум» журналини ўқимаган, билмаган одам бўлмаса керак. Бу нашрнинг таърифини берсак, газетамизнинг саҳифалари етмайди. Фақат бир гап — у ҳамиша ҳаётимизнинг турли иллатларига қарши мушт бўлиб турди, курашди.

Куни кеча пойтахтдаги Муқимий номли театр биносида «Муштум» журналининг 70 йиллик тўйи кенг нишонланди. Унда «муштум»севар адибларимиз Эркин Воҳидов, Мирмуҳсин, Саид Аҳмад, Шароф Бошбеков, Анвар Обиджонлар сўзга чиқиб, журналнинг ҳаёт йўли, ҳозири ва келажаги, ижодий жамоаси ҳақида гапириб ўтдилар.

Кеча сўнггида Муқимий театри ва ҳаваскор санъаткорлар турли ҳангомалар, саҳна асарларидан намуналар ижро этишди.

Р. АКБАРАЛИЕВ тасвирга туширган.

МАЙДОНГА ЧИҚИНГ, ПОЛВОНЛАР!

2 апрель куни Термизда кураш бўйича бошланадиган халқаро мусобақада дунёнинг энг кучли полвонлари қатнашадилар. Афғонистон ва Туркия, Хитой Халқ Республикаси ва Покистон, Россия, Озарбайжон, Грузия, Марказий Осиё республикаларига таклифномалар юборилди. Бу мўътабар кўрик машҳур аллома, давлат арбоби ва ҳаким Ат-Термизийнинг юбилейига бағишланади.

Республика раҳбарияти бу мусобақани ўтказиш ташаббусини бажонидил қўллаб-қувватлади. Полвонлар Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг бир миллион сўмлик совринини олиш учун куч синашадилар. Бош соврин энг кучли полвонга — мутлақ вазн тоифасидаги ғолибга топширилади.

«Туркистон» ва ЎзА мухбирлари.

Энг сўнгги хабар

ФУТБОЛЧИЛАРИМИЗ ТЎП СУРИШГА ШАЙ

Мамлакатимиз мустақиллик шарофати билан бутун дунёга танилмоқда. Шундай экан, бу юртнинг таниқли спортчилари, футболчилари ҳам бўлиши керак. Шу жиҳатдан Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон республикасида футболни янада ривожлантириш тадбирлари тўғрисида»ги қарори айни муддао бўлди. Фарғона вилояти футбол федерациясининг вице-президенти Комилжон МИРЗАБОБОЕВ билан шу ҳақда суҳбатлашдик.

— Тўп юмалоқ, майдон текис бўлгани билан ҳамма ҳам тўп суравермайди, — деди у. — Лекин ўзбек футболининг келажакда шуҳрат қозонишига ишончим комил. Қарорда спортнинг мазкур турини ривожлантириш йўллари белгилаб берилган. Уни бажариш юзасидан ҳозирдаёқ дастлабки қадамлар қўйилди. Вилоятимиз ҳокими М. Исломов футбол федерациямиз раиси этиб сайланди.

Биласиз, яқин-яқингача футбол жамоаларимизга Россия, Украина, Беларусь, Грузия сингари республикалардан футболчи ва мураббийлар таклиф этилар эди. Улар гўё Ўзбекистон футболи шарафини ёқлаб майдонга тушарди. Бироқ кўпларнинг мақсади бошқа эди. Биргина мисол келтираман. Фарғонанинг «Нефтчи» жамоасида ўйнаган Фёдор Гаглоев бу ерга келиб, машинали ва видеоли бўлиб олгач, хусусийлаштирилган уйини қимматга пуллаб, Ставрополнинг «Динамо» футбол жамоасига жуфтакни ростлаб қолди. Ҳолбуки, бизда бу спортчи билан тенглаша оладиган футболчилар йўқ эмас эди, албатта. Аммо ўша вақтда бошқарув калити собиқ марказ қўлида эди.

Эндиликда Ўзбекистон футболини ривожлантириш иштиёқида бўлган ёшларимизга кенг йўл очиб беришимиз керак. Вилоятимизда Рустам Дўрмонов, Равшан Бозоров, Рустам Абдуллаев, Алишер Отажонов сингари умидли футболчилар бор.

Қишлоқда спортга алоҳида эътибор беришимиз лозим. Яқинда хизмат юзасидан вилоят туманларидан биридаги болалар ва ўсмирлар спорт мактабида бўлдим. Қарангки, бу ерда ўнга яқин мураббий бўлатуриб, икки йилдан буён машғулот ўтказиш учун биронта ҳам тўп олинмабди. Ахир мактабда 500 нафарга яқин ёш спортчи тарбия топяпти-ку!

Мустақил республикамизнинг футбол бўйича иккинчи чемпионати бошланди. Вилоятдаги футбол жамоаларининг тайёргарлиги қандай, деган савол туғилиши табиий. Шу гуруҳда беллашадиган «Нефтчи» ва «Темирйўлчи» футбол жамоаларимиз ўйинчиларининг кайфияти яхши. Ўйингоҳларимиз мавсумга тахт қилиб қўйилган.

Ҳукуматимиз қарори истиқболни мўлжаллаб қабул қилинган бўлсада, унинг илк курткалари шу йилнёқ барг ёзади. Бизнинг мақсадимиз Ўзбекистон чемпиони деган юксак унвонни қўлга киритишдир.

Р. КАМОЛОВ,
ЎзА мухбири.

ОСМОННИНГ ҲАМ АРСЛОНЛАРИ БОР

Мустақиллик кўприклари

Франкфурт аэропорти катталиги жиҳатидан дунёда иккинчи ўринда туради (Амриқодаги машҳур Кеннеди аэропортидан сўнг). Ҳар қирқ сонияда ундан ё битта самолёт осмонга кўтарилади ё ерга қўнади. Қизиғи шундаки, у Олмониядаги унча катта бўлмаган шаҳар ҳисобланади. Аҳолиси ҳам 650 минг холос.

Шундай шаҳар аэропорти қандай қилиб дунёдаги энг олди ҳаво кемалари қўнимгоҳига айланганц кишини ҳайратга солади. Аслида ажабланишга ўрин йўқ. Чунки Франкфурт-Майн шаҳри Оврупонинг юраги ҳисобланади. Шу боисдан дунёнинг ҳамма йўллари бу ерда туташади. Катта доираларда «ҳамма йўллар Франкфуртга олиб боради» деган гап борлиги шундан. Шунингдек, уни банклар шаҳри ҳам дейишади. Аэропортнинг катталиги ва банкларнинг кўплиги сабабини энди тушунгандирсиз. Бундай жойда эса иқтисод юксак, маданият баланд, халқ фаровон яшайди. Хуллас, Франкфуртга самолёти қўнган мамлакат шубҳасиз таъбир жоиз бўлса, дунё авиациясининг олий лигасига кирган ҳисобланади. Куни кеча «Ўзбекистон ҳаво йўллари» авиакомпаниясининг самолёти Франкфурт—Майн шаҳри аэропортига қўнди. Демак, энди биз ҳам жаҳон авиакомпаниялари ичида ўз мавқеимизга, ўрнимизга эга бўлдик. Етти соатлик учиш ниҳоясида самолётимиз оҳиста қўнганда ўтирганлар қувончдан қарсак чалиб юбордилар. Янги ҳаво йўлини эса моҳир учувчи Арслон Рўзматов очди. Арслон Ғойипович биринчи класс учувчилигидан ташқари авиакомпаниямиз бош директорининг биринчи ўринбосари ҳамдир. Мезбонларнинг айтишича, янги осмон кўприги очилишида чиндан ҳам Арслон аканинг хизматлари катта. Бир йилдан ошиқ ёзишмалар, музокаралар, текширувлар, қоғозбозликлар ниҳоясида мақсадга эришилди. Уни кутиб олган немис ҳамкасбларидан бири ажойиб ўхшатиш қилди: «У нафақат ернинг, осмоннинг ҳам Арслонидир».

Ҳа, мана шундай ўз касбининг жонкуярлари саъй-ҳаракатлари ила мустақиллик қад ростлайди...

Аэропортнинг Ўзбекистон бўлимида катта шодиёна бўлди. Икки авиакомпания, икки халқ шаънига тилаклар айтилди. Бирга борган санъаткорлар — Мансур Тошматов, Нодира Зиёхоновалар қўшиқ айтганда табиатан жиддийроқ бўлган немис жўраларимиз ҳам ўйинга тушиб кетишди. Кейин шаҳар айландик, машҳур немис пивосидан симирдик, кетиш олдида Тошкентдан борган ошпазлар тайёрлаган «паловхонтўра»ни немислар билан баҳам кўрдик. Кела-келгунча самолётимизнинг парвоз бекалари чой-пойимиздан хабар олиб туришди (Ошдан кейин чой кетади-да). Уларга ҳам минг раҳмат.

Ниҳоясида эса саёҳатчию ишбилармон, тижоратчию тадбиркорларга бир оғиз гап. Энди ҳафтада икки марта Франкфуртга сафар қилиш мумкин. Шаҳарга келсак, у ажойиб. Фақат якшанба куни дўконлар ишламас экан. Бу куни шаҳар аҳли фақат дам оларкан, кино-театрга, стадиону, отчопарга бораркан. Шунинг учун совға-саломни Тошкентга келиб ўзимизнинг қадрдон тижорат дўконларимиздан қилдик.

СУРАТДА: самолётимизни Франкфурт-Майн шаҳрига қўндирганлар.

А. АҲМЕДОВ,
«Туркистон» махсус мухбири.

ИККИ КЕСМА ОРАЛИҒИ

(Боши 1-бетда).

Ҳисобот маърузасида ўтказилган кўриклар, танловлар, бошқа тадбирлар санаб ўтилди. Бунда Хива, Хонқа, Боғот туманлари ва Урганч шаҳри ташкилотлари ишларига кўпроқ ўрин берилган. Аслида ҳам шундайдир...

Энг кўзга кўринарли иш сифатида эса бошқа бир фактни санаб ўтиш жоиз. 1990 йил апрелида вилоят комсомол қўмитаси қошида ёшлар турар жой комплекслари маркази ташкил этилганди. Бу марказ амалга оширган ишлар: Урганч шаҳрида яшаётган 35 нафар ёш оилага янги квартира кўриб берган, 1991 йилда эса салкам ўн миллион сўмлик ҳажмдаги қурилиш-монтаж ишларини амалга оширган. Бугунга келиб марказ шаҳарда 6 та туманда ўз бўлинмаларига эга.

Ёки бўлмаса вилоят талаба отрядларининг ўтган уч йилдаги ишлари ҳам таҳсинга лойиқ. Бу даврда талаба отрядлари фақат пахта-йиғим терими мавсумида фаолият кўрсатиб қолмасдан таътил пайтларида давлатимиздан ташқарида ва ҳатто бир қатор чет элларда шартномалар асосида катта ҳажмдаги ишларни амалга оширдилар.

Шундай. Мақтаса ҳам, танқид қилса ҳам бўладиган ишлар бор. «Н» кесмада салкам 160 минг нафар аъзога эга ташкилот «С» кесмада ўзининг йигирма беш минг нафар аъзоси билан ҳайрлашган. Айниқса, мактаб ўқувчилари орасида ЁИ аъзоларининг сони камайиб бормоқда. Бунга вилоят қўмитасида ёшлар билан ишлаш бўлимининг тугатилгани сабабдир. Анжуманда ана шу бўлимни қайта тиклаш борасида таклифлар билдирилди. Яна вилоят халқ маорифи бўлими билан ҳамкорликда ишлаш масаласи кўтарилди. Аммо, анжуманда вилоят халқ маорифи бўлими бошлиқларидан бирортаси ҳам йўқ эди.

Худди шу ўринда ёшлар анжуманларига турли соҳа раҳбарларининг эътиборига тўхталиб ўтишга тўғри келади. Хизмат тақозоси билан вилоятдаги деярли барча шаҳар ва туман ташкилотларининг конференцияларида қатнашишимга тўғри келди. Қайси туманда ҳокимият анжуманга қай даражада эътибор берганини кузатдим. Қачонки, туман ҳокими ўзи иштирок қилган йиғинларда маҳаллий раҳбарларнинг барчалари қатнашишига ва ёшларнинг дардларини эшитишга мажбур бўлишди. Бундай эътибор Хива, Хонқа, Гурлан, Боғот туманлари конференцияларида кузатилди.

Вилоят ёшлари анжуманида вилоятнинг раҳбарлари, айниқса тармоқ соҳалар каттаконларининг қатнашмаганини ҳақли равишда танқид қилишди. Ахир ёшлар ташкилоти билан бақамти ишлаши зарур бўлган ташкилот ва идоралар: халқ маорифи бўлими, ички ишлар бошқармаси, вакиллари, прокуратура ва туманлар ҳокимликлари анжуманда иштирок этишса, унинг таъсирчанлиги янада ошган бўларди. Тўғри, шаҳар ва туман ҳокимларининг муовинлари конференция делегатлари бўлиб сайланишганди. Танаффусдан кейин уларнинг айримлари залда кўринишмади...

Музокараларда саккиз киши сўзга чиқди. Улар томонидан билдирилган таклиф ва мулоҳазаларнинг эътиборга лойиқлари: «Автобусларда юришда талабаларга имтиёз берилса. Бу борада барча шаҳар ва туман ҳокимларига хат жўнатилганди. Аммо, атиги икки ҳоким жавоб берди, холос!» (талаба Алишер Юсупов музокарасидан).

«Вилоят қўмитасида ўқувчи-ёшлар билан ишлаш бўлимини қайта тиклаш керак!» (Собиқ ёшлар етакчиси Зарифбой Бердиев сўзидан). «Ёшлар ташаббускорликни қўлдан бериб қўйишди. Бирор қурилишни оталиққа олиш, ёшлар қурилиши, деб эълон қилиш йўқ. Ҳозирда вилоятда Олмониянинг «Мерседес-Бенц» фирмаси билан ҳамкорликда қўшма корхона қурилиши бошланяпти. Ёшлар ана шу корхона бунёд бўлишига ўз улушларини қўшсалар!» (Хонқа тумани ёшлари етакчиси Шавкат Иброҳимов таклифи).

Яна, ҳисобот даврида ташкилот тўққиз миллион сўм сарф-харажат қилган бўлса, шунинг беш миллиондан ошиғи иш ҳақига кетган. Ўтказилган тадбирлар учун эса ҳатто айтишга ҳам арзимайдиган даражада оз, экологик мақсадларга 434 минг сўм пул сарфланган. Экологик ҳалокат минтақасида жойлашган вилоят учун бу табиий ҳол. Вилоятқўм қошида «Жайҳун» экологик марказ фаолият кўрсатаётгани бежиз эмас. Аммо, конференция қарорида бу борада бир оғиз сўз йўқ эди. Қачонлардир шу мақсадда вилоят ташкилотига ажратилган катта миқдордаги пулнинг кейинги тақдири ҳақида ҳам лом-лим дейилмади...

Энди анжуман ўтишини хулосалаш, баҳолаш керак. Ўтган галги конференция Огаҳий номидаги вилоят томошагоҳида жуда дабдаба билан ўтказилган, анжуман тунги ўн иккиларда якунланганди.

Бу галги конференция делегатлари сони олдинги анжумандан икки ҳисса кам эди. Йиғилиш бошқа — ўртахол бир залда ўтказилди. 45 кишилик тарғибот гуруҳи ҳам ўзининг янги таркибини йигирма беш кишидан иборат бўлишини, деган таклиф тарафдорлари етарлича овоз ололмадилар. 45 кишилик тарғибот тарафдорларини енгиб чиқишди. Коллегиал органнинг камсонли бўлишини истаганлар — ташкилотнинг ҳозирги иқтисодий аҳволидан келиб чиқишди. Чунки, туманлардан пленумларга вилоятқўм аъзоларини келтириш бирмунча сарф-харажатли бўлиб бормоқда. Олдинги пленумларда умумий сайланган таркибнинг ярмидан сал кўпроғи қатнашарди, холос.

Яна бир коллегиал орган — маслаҳат бюро борасидаги тортишувлар янги қабул қилинган Низомда аслича қолди. Шундай орган кераклими-йўқми деган баҳс туман ташкилотлари конференцияларида бир неча марта кўтарилди. Агарда янги Низомда кўрсатилганидек ҳолатда, яъни ҳар уч ойда бир марта чақирилишини (пленумлар олти ойда бир марта) инобатга олсак ва барча вакиллар биринчи котиб зиммасига юкланган шароитида бу бюро ортиқча экани кўринади. Шунданми, конференциядаги маслаҳат — бюро таркиби сайланмай қолди...

Конференцияда вилоятқўмнинг биринчи котиби ва тафтиш комиссияси раиси сайланди. Биринчи котибликка делегатлар яна бир овоздан Баҳодир Бобожоновни маъқул кўришди. Бу катта — ишонч. Аммо, унинг мушкул томонлари бор. Баҳодирнинг зиммасида даставвал вилоятқўм аппаратини шакллантириш, ташкилотни тортишга қодир, ҳамжиҳат кадрларни топиш, жой-жойига қўйиш керак бўлади.

Ҳаёт — давомийлик демак. У чеки — поёни йўқ йўл. Биз ҳозирча унинг бир қисми — маълум кесмаси ҳақида ихчамгина фикр юритдик. «С» кесмадаги тўхталиш ва ҳисобот борасида. Кун келиб, унинг навбатдаги бўладиган яна ҳисобот учун йиғиладилар. У қандай давр бўлади, ҳаёт яна қандай синовларга рўпара қилади бу ҳаммамизга номаълум. Аммо, яхши умид қилиш ҳам эзгуликка дебочадир. Истаймизки, бу галги хато ва камчиликлар тарих мулки бўлиб қолса. Хатоларни аччиқ сабоқ тариқасида қабул қилишга ўрганайлик. Иш олдинга силжиса. Йўқотилган обрў қайта тикланса.

Конференцияда ҳукм сурган демократик кайфият ҳақида икки оғиз. Гарчи, музокарачилардан бири демократияни — шармандачилик, деб ўзича хулоса чиқарган бўлсада, ёшлар анжуманида ҳурфикрлик руҳи яққол сезилди. Биринчи котиб сайловидан бошқа барча сайловлар ва қарор, Низом тасдиқномаларида биз одатланиб кетган «бир овоздан» атамасини ишлатиш имкони бўлмади. «Қаршига овоз берганлар, бетараф» қолишни маъқул кўрганлар ҳам бўлдилар. Ҳатто конференция қабул қиладиган қарор лойиҳасига бир қатор ўзгаришлар ва янги бандлар таклиф қилинганини — анжуман ташкилотчиларининг нуқсони деб эмас, делегатларнинг фаоллиги ва воқеликка катта эътибор бериши, деб қабул этмоқ керак.

Хоразм вилоят ЁИ ташкилотининг XXVI конференциясида Ўзбекистон ЁИ Марказқўми биринчи котиби А. Орзиматов, «Туркистон» рўзномаси Бош муҳаррири Ж. Раззоқов, Марказқўм ташкилий ишлар бўлими мудири С. Очиловлар иштирок этишди. Саркотиб Адҳамжон Орзиматов сўзга чиқди, ёшлар ташкилоти олдида турган муҳим масалаларга эътиборни қаратди, бир гуруҳ фаоллар Фахрий ёрлиқлар топширди.

Рўзимбой ҲАСАН,
«Туркистон» мухбири.

Сафарнома

Аҳмаджон МЕЛИБОЕВ

(Боши ўтган сонларда).

Амриқо тадбиркорларни кўз қорачиғидек асраб-авайлайди. Аслида, Амриқони Амриқо қилган ҳам шулар. Улар олдига қўйиладиган талаб битта: қонунни бузманг, солиқни тўланг ва қандингизни уринг. Бир долларни айлантириб ўн доллар қиласизми, юз доллар қиласизми — бу сизнинг ишингиз. Доллар ҳаракати (доллар—товар — доллар) жамият тараққиёти билан бевосита боғлиқ. Аммо қонунлар бир кишининг, ёки бир фирманинг маълум бир соҳани бутунлай эгаллаб олиши, яъни мутлақ монополияга айлантиришига йўл қўймайди. Бундай таъқиқдан харидор учун ўта муҳим бўлган танлаш имконияти келиб чиқади.

Оддийроқ қилиб айтганда, бозор сизга у ёки бу товарнинг камида ўттиз-қирқ хилини таклиф этади. Ёқса оласиз, ёқмаса йўқ. Энг муҳими — сизга керак бўлган маҳсулот ҳеч қачон тугаб қолмайди, уни хоҳлаган пайтингизда истаган миқдорда сотиб олишингиз мумкин. Магазинлар кундузи каби кечаси ҳам ишлашади. Хоҳласангиз уйингизга олиб келишади, бирор жойи ёқмай қолса, узр сўраб бошқасини, яна бошқасини кўрсатишади. Талаба йигитлардан бири менга бир сирни очди: «Магазиндан костюм сотиб олиб, ўртоғимнинг тўйига оҳиста кийиб бордимда эртасига ёқмаяпти, деб қайтариб бердим, индамай олишди». Бу энди жузъий бир мисол. Аммо харидор учун шундай имконият мавжуд.

Тошкентга қайтгач, бир дўстим Амриқонинг энг зўр нарсаси нима экан, деб сўради. Мен, кир ювиш машинаси, дедим. Дўстим кулди. Аммо мен жиддий айтган эдим. Ярим соат ичида кирингизни ювиб, қуритиб, дазмоллаб берадиган бу мўъжизани кўриб яна имконият ҳақида ўйлаб кетдим. Кир ювиш машиналари амриқолик аёлларни бизнинг кўзимиз билан қараганда, битмас-туганмас азобдан қутқарибди, уларга бўш вақтларини мароқли, унумли, роҳат-фароғатда ўтказиш имконини берибди. Бизнинг аёлларни эъзозлаш тўғрисида салкам саксон йилдан бери тўхтовсиз гапираётганимиз, узрлар бўлсину, шу битта кир ювиш машинасига арзимайди.

Амриқо аёлида рўзғор ташвиши йўқ деса бўлади. Мадисон университетининг профессори Шомил Юлай ўғли мен билан бирга талабаларини ҳам меҳмонга чақирди. Рафиқаси тилшунос профессор экан, аввалига буларни анча ташвишга қўйдим, деб бироз хижолат тортдим. Аммо уй бекаси биздагига ўхшаб йигирма кишилик дастурхон тузайман, дея уззукун овора бўлгани йўқ. Уй эгалари меҳмонлар билан бирга келишди. Ҳамма нарса — туркча кабобдан тортиб, татарча миллий таомларгача дўкондан тайёр ҳолда харид қилинди. Бир марта ишлатиладиган чиройли дастурхон ёзилди, бир марталик ликопчаларда бир марталик вилкалар билан хўп тўйиб овқатландик. Стаканни «гилос» дейишар экан, бир марталик гилосларда турли хил шарбатлар ичдик. Меҳмонлар кетишгач, орадан ярим соат ўтар-ўтмас, уй соҳиблари яна иш столларига ўтиришганини кўриб ҳайратга тушдим.

Амриқо қонунларидан бирига кўра фарзанд кутаётган аёл ҳомиласи соғлиғига зарар етадиган хатти-ҳаракатлар қилса, (ичкилик ичса, сигарета чекса) уни жазолаш, ҳатто ҳибсга олиш мумкин.

Шундан бери аёлни эъзозлаш тўғрисида ўйлайман. У жамият ҳаётида етакчи кучга айланиши учун нима қилмоғимиз керак? Бу саволга амриқолик эркаклар аллақачон жавоб топишиб-ди. Ошхона ва кир тоғора асирлигидан озод этилган Аёл ўзини аллақачон намоён этибди. Узоққа бормай сўнгги маълумотларни келтирай.

Бир юз учинчи чақириқ АҚШ Конгрессининг ҳозирги 54 аъзоси — аёллардир. Аёл сенаторларнинг сони олтитага, вакиллар палаталарининг аъзолари 48 кишига етди. Ноябрь ойида бўлиб ўтган сайловда 28 аёл юқори лавозимларга сайландилар. Иллинойс штатидан Демократик партия аъзоси Кэрол Мосли Браун — сенаторлик лавозимига сайланган биринчи қора танли аёлдир. Келиб чиқиши асли пуэрторикалик бўлган Нади Веласкас ҳам Конгресс аъзоси бўлди.

Конгрессга янгидан сайланган аёллар ўз вазифаларини бажаришга киришар эканлар, Амриқода аёллар ва болалар эҳтиёжларини янада тўлароқ қондиришга қаратилган муҳим бир таклифни ўртага қўйдилар. Унда ҳукуматнинг ночор оилаларга эътиборини кучайтириш, иқтисод, соғлиқни сақлаш ва маорифни ислоҳ қилишга доир жиддий мулоҳазалар бор. Президент Клинтон аёллар ташаббусини маъқуллади ва рафиқаси Хилларини юқоридаги масалаларга доир ислоҳотлар лойиҳасини ишлаб чиқиш гуруҳига раҳбар этиб тайинлади.

Вашингтонда бўлганимда, Рўзи Назар менга бир гапни айтиб берди. Бу ерда Саид Аҳмад ва Шароф Бошбековларнинг асарлари асосида ишланган «Келинлар қўзғолони» ва «Темир хотин» бадиий фильмларини воситачи фирмалардан бири 25—30 доллардан патта сотиб намойиш қилган. Бир ҳафта давомида залда бирорта ҳам бўш жой бўлмаган. Бу гапни эшитиб аввалига ҳарқалай америкаликлар ўзбекона ҳаёт билан танишибдилар-да, деб хурсанд бўлдим. Кейин хижолат тортиб кетдим. Робот ҳам чидамаган ишларни кўриб нима дейишди экан, томошабин аёллар?

* * *

Саёҳатим арафасида қулоғимга шундай гап чалиниб қолган эди: «Амриқога бораётганларнинг кўпчилиги асосан ўзимизнинг ҳамюртлар билан мулоқотда бўлиб қайтмоқдалар. Бунинг ёмон жойи йўқ. Аммо, улар, ҳар қалай ўзимизнинг одамлар, гаплашиш қочмайди. Кўпроқ амриқоликлар билан мулоқотда бўлишимиз керак. Уларга Ўзбекистонни кенгроқ тушунтирайлик. Амриқони улар кўзи билан кўрайлик». Бу гапни олдинроқ эшитганим учун ватандошлар қаторида амриқоликлар билан ҳам етарли даражада мулоқотда бўлдим ва устозимизнинг сўзлари нақадар тўғри эканлигига ишонч ҳосил қилдим. Чунки оддий амриқоликларнинг халқимиз, миллатимиз, юртимиз тўғрисидаги тасаввурлари наинки ночор, балки чалкаш ва қоришиқли ҳамдир. Бунинг боиси бугунги Ўзбекистон ҳақидаги чин ахборотлар жаҳон миқёсида кам тарқалаётганидагина эмас, Амриқоликларнинг Ўзбекистонга оид тасаввурлари асосан собиқ марказ матбуотининг «шовшув» материаллари, ўзимиздаги айрим русийзабон газеталарнинг қитмир чиқишлари асосида шаклланган. Бунинг устига Амриқонинг ўзида ҳама Марказий Осиёда бўлаётган демократик ўзгаришлар моҳиятини атайлаб бузиб талқин қилаётган нашрлар афсуски, йўқ эмас. Мен буни университетларда ўтказган суҳбатларим чоғида яққол ҳис этдим.

Мутлақо содир бўлмаган воқеалар, йўқ гаплар тўғрисида саволлар берилади. Жоржтаун университетида мендан «Фалончи шоиранинг қўлини милициячилар қайириб синдиришган эди, тузалиб кетдими? — деб сўраб қолишди. Мен ҳайрон бўлдим ва «Сиз бу ахборотни қаердан олдингиз?», деб сўрадим. — «Эшитдик-да», деди суҳбатдошим. Мен бу ахборот ғирт ёлғон эканлигини исботлаш учун ўша шоиранинг яқинда газетамизда босилган шеърларини кўрсатдим.

Таниқли газеталардан бирининг мухбири зиёлиларнинг Туркистон яхлитлиги хусусидаги қарашларини танқид қилиб, бу ҳаракат нима учун керак бўлиб қолди? — деди очиқ истеҳзо билан. Мен ҳам очиқ истеҳзо билан жавоб қайтардим: «Вьетнам халқи бирлашди — дунё бундан зарар кўргани йўқ, немислар бирлашди — дунё бундан ҳам зарар кўрмади. Туркий халқлар бирлашишга, ҳамкорликка интилаётган бўлсалар ёки вақти келиб бирлашиб кетсалар, ишончингиз комил бўлсинки, сизни ташвишга соладиган ҳеч қандай воқеа содир бўлмайди».

Жавобим ҳамкасбимни қониқтирдими, йўқми, билмайман, аммо айни шу гапни Амриқонинг мўътабар бир олийгоҳи минбарида туриб айтганимдан ўзим хурсанд бўлдим.

Таниқли сиёсатдонлардан бири дунёни остин-устун қиладиган икки нарса бор, бу — куч ва ахборотдир, деган экан. Бунга қўшилган ҳолда ахборот дунёни остин-устун бўлишдан сақлаб қолиши ҳам мумкин демоқчиман. Ахборот — амриқоча ҳаёт тарзининг муҳим асосидир. Бу ерда ахборотсиз яшаш мумкин эмас. Собиқ президент Буш Ироқ Қувайтга бостириб кирганида Форс кўрфазида бўлаётган воқеалар тўғрисидаги ахборотларни Марказий Разведка Бошқармасидан кўра СНН агентлиги янгиликларидан тезроқ билдим, деган эди. Борис Ельцин танк устига чиқиб ГКЧПчиларга қарши кураш эълон қилганида, СНН агентлиги унинг бу нутқини бутун дунёга тарқатди ва бу ахборот Ғарб мамлакатларининг, хусусан Қўшма Штатларнинг исёнчиларни қўлламаслик тўғрисидаги қарорига сабаб бўлди. Ўшанда Ғарб янаевчиларни тан олганида, дунё қайси томонга қараб оғардийкин, буни тасаввур қилиш қийин эмас. Бир вақтлар ғозлар тинимсиз ғо-ғолаб Римни қутқариб қолган эдилар. Август тўнтариши чоғи СНН агентлигининг бир ахбороти бутун дунёни, демократияни сақлаб қолди.

(Давоми бор).

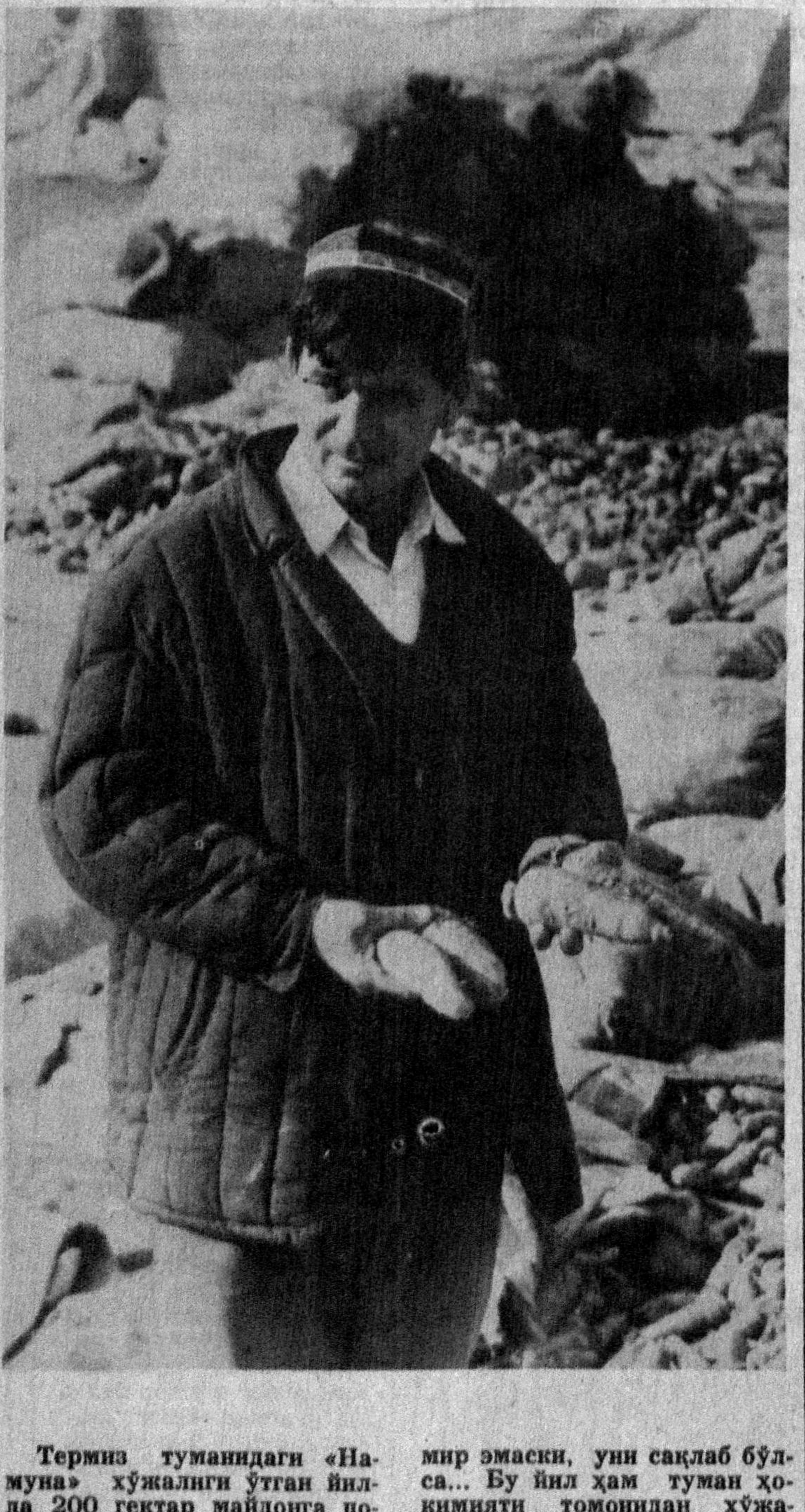

Термиз туманидаги «Намуна» хўжалиги ўтган йилда 200 гектар майдонга полиз ва сабзавот экинлари экиб, яхшигина ҳосил кўтаришди, режалаштирилган 3576 тонна ўрнига 4380 тонна маҳсулот олиб, 10 миллион 600 минг сўм фойда кўришди. Ўтган йилнинг кузида хўжалик раҳбарлари Тюмендаги нефть корхонаси билан келишиб 4 гектар ерга қишги сабзи экишди. Ўрнига эса улардан нефть маҳсулотлари олишга келишишди.

Аммо... Ҳосил етилганда эса, тюменлик ишбилармонлар йўл харажатларининг анча қимматга тушишидан чўчиб рад жавобини беришди. Ҳозир эса хўжалик омбори сабзи билан лиқ тўла. Тўғри, хўжалик қўлидан келганича дўконларга сабзи олиб чиқиб кунига 1—1,5 тонна сотмоқда. Аммо шундай савдо бўладиган бўлса, хўжалик бу сабзини бир йил мобайнида ҳам сотиб улгурмайди. Бунинг устига сабзи темир эмаски, уни сақлаб бўлса... Бу йил ҳам туман ҳокимияти томонидан хўжалик миришкорларига 200 гектар майдонда мева-сабзавот етиштириш топширилган. Режани эса бажариш лозим. Шу сабаб 20 гектар майдонга карам, 30 гектар майдонга эса помидор экишди. Ўтган йил-ку, барибир, бартер усули билан етиштирилган ҳосилга труба, нефть, металл жиҳозлар олишди. Бу йил эса уларни ўйлантириб қўйди. Йилнинг қандай келиши, нима билан якунланиши ҳеч кимга маълум эмас. Бу йил деҳқонларнинг пешона тери, қилган меҳнати ҳавога учиб кетмасмикан?!

СУРАТДА: сабзавотчилик бригадири Ўринбой Турсунов 200 тонна қишки сабзини тайёрлаб қўйди, аммо уни қаёққа жўнатишга боши қотган.

И. ХЎЖАЕВ сурати.

(ЎзА).

БУ КЎҲНА ДУНЁ

ВОҚЕАЛАР · ХАБАРЛАР · ҲОДИСАЛАР

КЕЧА · БУГУН · ЭРТАГА

● **РОССИЯ** халқ ноибларининг навбатдан ташқари IX съездида Юрий Воронин Россия Федерацияси Олий Кенгаши раисининг биринчи ўринбосари этиб сайланди.

● **МОЛДОВА** мудофаа вазири Павел Крянгэнинг айтишича, НАТО раҳбарияти миллий армияни тузишда республикага беғараз ёрдам беришга тайёр эканини айтди.

● **ҚОЗОҒИСТОН** Президенти Нурсултон Назарбоев собиқ СССР ҳудудидаги ягона иқтисодий маконни сақлаб қолиш кераклигини айтди. У МДҲ, Болтиқбўйи ва Кавказорти мамлакатлари қишлоқ хўжалиги вазирларининг Оқмолада ўтказилаётган кенгашида сўзлаган нутқида шундай деди.

● **«РОССИЯДАГИ** танглikни ҳал этиш иложи Россиянинг ўзида топилиши керак. Бу илож рублни барқарорлаштириши ва пулнинг қадрсизланишини назорат остига олиши керак», деди АҚШ вице-президенти Альберт Гор.

● **ДАРВОҚЕ,** Грузия Вазирлар Маҳкамаси 5 апрелдан жумҳурият ҳудудида ўз купонини муомалага чиқаришга қарор қилди. У мавжуд рубль билан тенг юради.

● **СТАТИСТИК** маълумотларга қараганда, Москва ва Санкт-Петербургда туғилишга кўра ўлим кўпроқ қайд этилмоқда. Умуман, Россиянинг ўн етти минтақасида аҳоли намойиши юз берган. Аҳолининг табиий ўсиши фақат Кавказ республикаларида, Тува ва Ёқутистонда, Тюмень ва Чукоткада кузатилмоқда.

ХОРИЖДА НИМА ГАП?

БИЛЛ КЛИНТОН маъмурияти АҚШ конгрессига мурожаат этиб, Россияга 1 миллиард доллар миқдорида қўшимча молиявий ёрдам ажратишни илтимос қилмоқчи бўлиб турибди. Маъмурият келгуси молия йили бюджетида хорижий ёрдам дастури доирасида Россия учун ажратишни талаб қилаётган 700 миллион доллар бу ҳисобга кирмайди.

БМТ БОШ КОТИБИ Бутрос Бутрос Ғолий БМТнинг собиқ Югославиядаги муҳофаза кучлари ваколатини яна уч ойга, 1993 йилнинг 30 июнигача узайтиришни таклиф қилди.

(ЎзА).

ЯДРО ҚУРОЛИ КЕРАКМИ ЁКИ ЙЎҚМИ?

Россия билан АҚШ ўртасида стратегик ҳужум қуролларини қисқартириш бўйича имзоланган иккинчи шартноманинг (ҲҚҚ-2) амалий натижаси кўринмай қолди. Гап, бу шартноманинг Москвадаги мухолифларидагина эмас. Маълум бўлишича, Украина 1991 йил ёзида М. Горбачев ва Ж. Буш ўртасида имзоланган (ҲҚҚ-1) шартномасини ҳам, юқорида эслатилган (ҲҚҚ-2) шартномасини ҳам бажариш у ёқда турсин, ҳатто ратификация қилиш ниятида ҳам эмас. Украина бу ишга бош қўшмаганидан кейин, бу икки муҳим ҳужжат ҳам қонун кучига кира олмайди. Лиссабон баённомасига биноан собиқ СССРнинг ядровий қуроли Россия қўлига ўтиши, Украина, Белорусь, Қозоғистон ядро қуролига эга бўлмаган давлатлар мақомини олишлари керак эди. Устига-устак, Украина парламенти мавжуд ядро қуролидан соқит бўлиш ҳақида 1990—1992 йиллар бадалига уч марта баёнот берди.

Аммо гап бевосита шартномаларни имзолашга келганида, яъни, Украина ядро қуролига эга бўлиши керакми ёки йўқми, деган масалада украиналик ноиблар икки гуруҳга бўлиниб кетди. Ноибларнинг бир гуруҳи Украина мавжуд ядро қуролидан воз кечмаслиги зарурлигини эътироф этса, бошқалари ваъдага вафо қилиш кераклиги, яъни бу даҳшатлик офатдан тезроқ қутулиш лозимлигини таъкидламоқда. Депутатлар орасидаги баҳс-мунозара сабаб, (ҲҚҚ-1) шартномасини имзолаш масаласи ҳалигача Украина Олий Кенгаши сессияси кун тартибига киритилгани йўқ.

Украинада ядро қуролини сақлаб қолиш тарафдорлари миллий хавфсизлик кафолатининг йўқлигини асосий дастак қилиб кўрсатмоқдалар. Уларнинг фикрича, Украина ўз ядро қуролларини Россия, Франция, Англия билан тенгма-тенг аснода қисқартириши лозим.

— Наҳотки тарих сабоқлари бизга ҳеч нимани ўргатмади, — дейди юқоридаги фикр тарафдорларининг йўлбошчиси В. Толбуко. Наҳотки биз ўз ниятларини ҳатто яширишга ҳам уринмаётган қўшнилар олдида ҳимоясиз бўлиб қолишимиз лозим? Амриқоликлар, франциялиқлар, ёҳуд немислар бизни икки дунёда ҳам ҳимоя қилмайди. («Россия» газетаси).

Қизиғи шундаки, Толубконинг фикрларини океан ортидаги баъзи доиралар ҳам маъқулламоқда. НАТОнинг Шарқий Оврупо ва Россия муаммолари бўйича Амриқо филиали вакили Айра Луис Страус эса «Нью-Йорк таймс» газетаси мухбири билан суҳбатда шундай дейди: Бу асрда Украина Россия томонидан очлик ва террорга маҳкум этилди. Агар Россиянинг жуда катта ҳудуд ва аҳолига эга бўлган ядро давлати эканлигини ҳисобга олсак, Украина ядро қуролидан воз кечмаслиги керак».

В. Толубко мухолифларининг фикрича эса Украина ҲҚҚ-1 шартномасини ҳеч гап-сўзсиз ратификация қилиши лозим. Акс ҳолда, — деб таъкидлашмоқда улар, — Украинанинг халқаро нуфузи тушиб кетиши турган гап. Устига-устак, бундай тихирликдан ғазабланган Ғарб мамлакатлари иқтисодий жазо чораларини қўллаши мумкин. Украина ядро қуролидан холи бўлиши лозимлигини таъкидловчи сиёсатчилар, бу мураккаб курол ҳаддан ташқари қимматга тушиб кетишини ҳам эътироф этишмоқда.

Бунга жавобан В. Толубко шундай демоқда: «Тўғри, ядро қуролини яратиш учун катта харажат қилиш керак. Лекин, Украина тайёр қуролга эга, шунинг учун катта харажатлар ҳақидаги миш-мишлар асоссиздир».

Хуллас, Украинадаги ядро қуролининг тақдири ҳалигача ноаниқ. Мамлакат ҳудудида жойлашган 1250 ядро каллакли 176 стратегик ракетани эса, гарчи Украина мулки ҳисоблансада, Леонид Кравчук бошқариш имкониятидан маҳрум. Нега деганда, бу ракеталарнинг бошқарув тугмаси Киевда эмас, Москвадагиларнинг қўлида. Дарвоқе, В. Толубко бу муаммони тез орада ҳал этиш мумкинлигини таъкидламоқда. Унинг фикрича, Россия рози бўлмаган тақдирда ҳам, бу ракеталарни Украина назоратига ўтказиш мумкин. В. Толубкога ишонмаслик ҳам қийин, нега деганда, «Россия» газетасининг ёзишича, у стратегик қуроллар соҳасида етук мутахассис ҳисобланади.

Т. НУРМУҲАМЕДОВ,
ЎзА мухбири.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

АСКАРЛАР УЧУН МАХСУС САРТАРОШЛАР

● ҲИНДИСТОН армияси қўмондони эндиликда аскар ва зобитларга кўча сартарошлари хизматидан фойдаланишни ман этди. Сабаб аскарлар кўча сартарошлари хизматидан фойдаланиб, СПИДга дучор бўлиш ҳоллари кўплаб учраётганидир. Шунинг учун ҳам энди уларнинг соч-соқолини фақат махсус тушунтиришдан ўтган сартарошларгина оладилар.

ҚОТИЛЛАР ШАҲРИ

● ДУНЁДА ҳаёт учун энг хавфли минтақалардан бири Жанубий Африка Республикасининг Йоханнесбург шаҳри экан. 2,2 миллион одам яшайдиган бу шаҳарда ҳар икки ярим соатда қотиллик содир этиларкан.

«Стар» газетасида ёзишларича, ўтган йилда Йоханнесбургда қуролли ҳужум чоғида 3402 одам ёруғ дунёдан кўз юмган, яъни бошқача айтадиган бўлсак, 647 одамга битта қотиллик содир этилган. Риоде—Жанейро шаҳрида эса ҳар 1158 одамга битта одамкушлик тўғри келган.

Жанубий Африка Республикаси полициясининг маълумотларига қараганда, Москва шаҳри бу кўрсаткич жиҳатдан Лос—Анжелес (3196 одамга бир қотиллик тўғри келади), Нью-Йорк (4303) ва Майами (6272) каби шаҳарлардан кейин 6-ўринни эгаллаган. Маълумотномада ҳар 10102 москвалиқдан бири қаттол тиғига учраши айтилган.

Ер куррасидаги яшаш учун хавфсиз энг йирик шаҳар Японияning пойтахти Токиодир. У ерда ҳар 164178 кишига битта қотиллик тўғри келади.

КАШАНДА ЖУРНАЛИСТЛАР

● МУХБИРЛАРНИНГ қайсидир мамлакатда дайди ўқдан ёки баттол қасдидан ҳалок бўлганини тез-тез эшитамиз. Бироқ энг катта офат уларнинг ишхоналарида экан.

Афина журналистлар шифокорлари уюшмасининг раиси Вассилис Спаноснинг айтишича, тамаки тутунига тўлган хоналарда ва турли анжуманларда узоқ ишлаш, қизғин иш фаолияти журналистларнинг хавфли касаллик — ўпка ўсмаси хасталигига чалинишига сабаб бўларкан. Аниқланишича, кейинги 30 йил мобайнида бевақт ҳалок бўлган грек журналистларининг 42 фоизи ўпка ўсмасидан вафот этган. Бу кўрсаткич бошқа касбдагилар орасидаги ўлимдан роппа-роса уч баравар кўп. Дарвоқе, грек журналистлари дунёда энг кўп чекадиган инсон экан.

ШУНДАЙ ИНСОНЛАР борки, кўпчилик уларнинг шахсий ҳаётига, меҳнатию обрў-эътиборига катта қизиқиш билан қарайди. Баъзан бундай машҳур кишиларни «Юлдуз» деб атайдилар. «Пахтазор юлдузи», «Эстрада юлдузи», «Санъат юлдузи»...

Хўш, «юлдузлар» бундай муваффақиятларга қандай эришганлар? Қандай камол топганлар? Уларнинг ички олами (сийрати), яшаш тарзи қандай? «Оддий фуқаролар»дан қандай устунликлари бору, қандай ожизликларга эга?..

Бугун илк бор тақдим этаётганимиз «Сурват ва сийрат» рукнини очишдан мақсадимиз — ўз меҳнати ва ижоди билан Ватанимизнинг обрўйига-обрў, шонига-шон қўшган ва қўшаётган ана шундай машҳур замондошларимиз билан туркум суҳбатлар ва мақолалар чоп этиш.

Сизни ажойиб учрашувлар кутмоқда.

Сурват ва сийрат

Саид АҲМАД: «Суянадиган чинорларим бор»

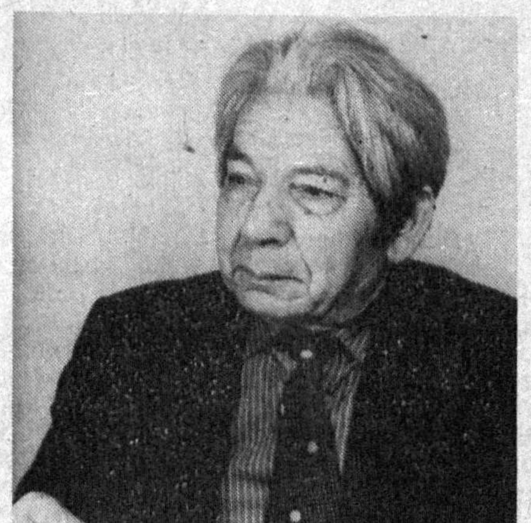

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ЁЗУВЧИСИ САИД АҲМАД БИЛАН СУҲБАТ

ҚЕКСАЛАРИ ГЎДАГУ, ГЎДАКЛАРИ ҚЕКСА ЮРТ

— Домла, таржимаи ҳолингиз билан яхши таниш бўлмаган киши сизни қишлоқда туғилган, деб ўйлайди. Далаңи, қишлоқ ҳаётию одамларини шундай ишонч ва муҳаббат билан тасвирлайсизки, асарларингизни ўқиган киши муаллифнинг катта шаҳарда туғилган «оқ билак» инсон эканлигини ҳаёлига ҳам келтирмайди. Ё ростдан ҳам қишлоқда туғилганмисиз?

— Йўқ. Мен Тошкентнинг қоқ марказида — Самарқанд дарвоза маҳалласида туғилганман. Адабиётга, рассомликка жуда эрта қизиқдим. Уйимизга Ойбек, Ғафур Ғулом, Абдулла Қодирий, Зиё Саид, Комил Алиевлар тез-тез келиб туришарди. Чунки шоир Элбек ташқари ҳовлимизда яшарди. Унинг исми фамилияси Мирмашриқ Юнусов бўлиб, асли Бўстонлиқдан эди. Дадам у киши билан Чимён тарафларга овга борганда танишиб қолган ва Тошкентда бошпанасиз қийналаётганини билиб, ташқари ҳовлимизга кўчириб келган эди. Шоиру ёзувчиларнинг адабий гурунглари бу ерда ўтарди. Мен уларга чой ташиб, бир четда ўтирганча, суҳбатларига қулоқ солардим.

Элбек ака ҳар гал қишлоғига борганда, менга қурут олиб келарди. Энди менинг «қишлоқи»лигимнинг сабабларини айтай. Болалигимда расм чизишга жуда уста эдим. Ўртоқларим мени «рассом» деб чақиришарди. Ўша йиллари ўзбек алифбоси биринчи бор ўзгарган, араб алфавитидан лотин графикасига ўтиш жараёни кетаётган эди. Колхозлар, идоралар ва турли ташкилотларда пешлавҳалар (вивескалар) ўзгараётган эди. Айниқса, шиор ҳаддан ташқари кўп бўларди. Булардан ташқари, чойхоналарда, клубларда «Ленин бурчаги» деган жой бўлардики, у ерни ҳам безаш лозим эди. Хуллас рассомга иш ошиб-тошган замон. Отда келишиб мени шиор ёздириш учун қишлоққа олиб кетишарди.

— Демак, мактабингиз қишлоққа яқин жойда бўлган экан-да?

— Унчалик яқин бўлмаса ҳам, отда, пиёда бемалол борса бўларди. Ҳозирги Янги ТошМИнинг ўрни колхоз эди. Унга Ҳайитвой оқсоқол деган гўдактабиат бир киши раис эди. У мактабимга, уйимга тўп-тўп қизил алвон ташлаб кетарди. Кечаси билан ухламай шиор ёзиб чиқардим. Кундузи эса мактабимиз деворига алвон тортиб яна ёзардим. Бошқа болалар дарсга кирмай, ҳовлида «маза қилиб» шиор ёзаётган «рассом»га ҳам ҳавас, ҳам алам билан қараб ўтиришарди.

Шиор, айниқса байрамларда жуда кўп ёзиларди. Октябрь байрами, 8 Март, 1 Май... Эҳ-ҳе, мен шиор ёзган алвонларни бир-бирига улаб кўрпа қавилса. Оролга ёпкич бўлар-ов!.. Баъзан раислар ўртасида талаш бўлиб кетардим. Уйимизга аравада картошка, сабзи-пиёз ҳам олиб келишарди.

— Демак, пул ҳам беришар экан-да?

— Дадам пул олмайсан, деб тайинлаганди. Сабзи-пиёз менинг «иш ҳақим» эди.

— Расмлар ҳам чизармидингиз?

— Ҳа-да. Ўша пайтда халқнинг ташқи сиёсатдан билгани Англия Бош министри Чемберленнинг, Хитой Бош министри Чан Кай Шининг, Италия Бош министри Муссолинининг номи эди. Улар Шўро ҳукуматига нима ёмонлик қилган, айби нимада билишмасди. Мажлисларда гап маккажўхори экиш тўғрисидами, қисир қолган сигирларни сотиш тўғрисидами, кимни «Қизил тахта»га, кимни «Қора тахта»га ёзиш тўғрисидами, нотиқ, барибир, сўзини Чемберленни сўкиб тугатиши керак эди. Ҳатто мана бундай қўшиқ ҳам чиққан:

Чемберлен, Муссолини,
Билмас ўнгу сўлини.
Хўп яхшилаб тузиблар
Фашистлар усулини.

Бу қўшиқни парадларда кўпчилиқ бўлиб айтардик.

Колхозларга борганимда деворларга ҳам Чемберленнинг сувратини чиздиришарди. Юзлаб одамлар келиб бу сувратни томоша қиларди. Ҳатто Ҳайитвой оқсоқол колхоз идораси деворига ўзининг Чемберленни кетмон кўтарганча қувлаб кетаётган сувратини ҳам ишлатган эди.

Хуллас, мендаги далага, қишлоққа бўлган меҳр ўша пайтларда туғилган бўлса ажаб эмас. Гўдак феъл Ҳайитвой оқсоқолни эса ҳалигача меҳр билан эслайман.

«ҚИЗЛАРНИ ЁМОН ҚЎРАРДИК»

— Адабиётга, санъатга берилган ўспирин кўнглига муҳаббат эртароқ келади, дейишади. Сиз ҳам бундан мустасно бўлмагансиз, чоғи?

— Аксинча. Қизларни жуда ёмон кўрардим. Уларни қийқиртириб қувиб юрардим. Ҳатто урардим ҳам. Ниҳоятда шўх, тизгинсиз бола бўлган эканман. Бир қарасанг, артист бўлгим, бир қарасанг, дарбоз бўлгим, бир қарасанг, масхарабоз бўлгим келарди. Қаерда бирон қизиқ одамни кўрсам, ўшанга ўхшагим келаверарди. Самарқанд дарвоза маҳалласига дор келганда бир масхарабоз қопдаги шиша синиқларини бўйрага тўкиб устида ялангоёқ ўйин тушган. Мен ҳам ўнтача шишани синдириб, устига девордан сакраганим, сўнг икки-уч ҳафтача қўлтиқ таёқда юрганим эсимда. Дор ўйнаб йиқилиб оёғим синган. Дарахтдан, томдан қулаб беш мартача қўлим чиққан. Ҳар гал қўлим чиққанида, Лабзакдаги Маҳсум табибга олиб бориб, қўлимни тахтакачлаб келишарди.

— Гапларингизга қараганда, ўтганнинг ўроғини, кетганнинг кетмонини олиб қочадиган бебош бола бўлган экансиз. Оилада нечта фарзанд эдингизлар?

— Уч акам, уч опам бор эди. Мен кенжатой эдим.

— Дарвоқе, биринчи муҳаббат тўғрисида гапираётган эдик.

— У пайтларда қизларда ҳам, йигитларда ҳам ибо, шарм-ҳаё баланд эди. Кўчада қиз кишининг ўғил бола билан гаплашиб туриши катта айб саналарди. Оврупонинг беҳаё одатлари ҳали биз томонларга етиб келмаганди. Ўпишиш қаёкда, қўлтиқлашиб юриш қаёқда, ҳатто қўл бериб кўришиш ҳам гуноҳ саналарди. Бечора йигитлар яхши кўрган қизлари ўтган кўчаларнинг ҳавосини ҳидлаб, ғингшиб юришарди. Худога минг қатла шукрки, мен вояга етганимда, баъзи қизлар унча-мунча «беҳаё»лашиб, йигитлар билан кинога бориш, ҳилват боғларда сайр қилиш айб бўлмай қолганди.

Эндигина бўйга етиб, қизларга гап ташлайдиган пайтим келганда, уруш бошланиб кетди. Кийим-бошим тўзиган, ранг-рўйим бир алпозда... Менда қизларнинг кўзини ўйнатадиган ҳусн ҳам йўқ. Унақа нотавонни қизлар бошига урадими. Шу алпозда ёшлигим ҳам ўтиб кетди. Бирон қизни ўпмаганман, десам, албатта ишонмайсиз. Ишонмай тўғри қиласиз. Насибамга яраша худо етказганини ўпган бўлсам, ўпгандирман. Эсимда йўқ. Хотирамнинг мазаси қочган, склероз бошланаяпти, шекилли...

— Болалик чоғларингизни эслаганингизда, энтикиб кетадиган бирон воқеани айтиб бера оласизми?

— Болалигим, ёшлигим оғир йилларга тўғри келган. Катталар тортган кўргуликларни биз, болалар ҳам татиб кўрганмиз. 33-йилда уйимизни тортиб олиб, детдом қилишди. Кесак қўрғондан бир чолдевор ҳовли топиб, кўчиб бордик. Барибир тинч қўйишмади. Уйимизни тез-тез тинтув қилишиб, қўлларига илинган нарсаларни опчиқиб кетаверишарди. Ана шундай кунларнинг бирида уйимиздаги ёзув столини молия идорасига керак, деб опчиқиб кетмоқчи бўлишди.

— Кимлар?

— Молиячилар-да. Онам дод солиб, столга ёпишди. Молия агенти уни туртиб юборган эди, онам бечора столга урилдию, ҳушидан кетди. Кейин билсак, биқини эзилиб кетибди. Икки кундан кейин бир оёғи узилиб кетган қиз туғди. Синглим жуда чиройли қиз эди. Беш ёшга етар етмас оламдан ўтди. Эсласам, бутун вужудимга титроқ киради.

«ҚАЧОН ҚУРУЛТОЙ БЎЛАР ЭКАН?»

Бир умр йиртиқ-ямоқдан боши чиқмаган чорикорнинг уйинда энди дутор, танбур каби кўнгилочар асбоблари бор. (Йўлдош Охунбобоевнинг грампластинкага ёзилган нутқидан).

— Сиз бир суҳбатда, машҳур Дадахўжабойнинг неварасиман, деган эдингиз. Бобонгиз тўғрисида нималарни биласиз?

— Билганим шуки, бобом инқилобдан олдин Тошкентда иккита рус-тузем мактаби очган, маърифатпарвар киши бўлган, 20-йиллардаги ўзбек зиёлиларининг кўпчилиги шу мактабларда таълим олишган эди. Дадахўжабой муаллимларнинг маошини, ўқувчиларнинг стипендияларини ўз ҳисобидан бериб турган. Мактабнинг барча сарф-харажатларини ўз зиммасига олган.

Дадам, амакиларим ҳам шу мактабда таълим олишган эди. Дадам Ҳусанхўжа рус тилини мукаммал биларди. Ҳатто айрим ўрислар ҳам хат ёзишса, дадамга ўқитиб, тузаттириб олишарди. Раҳматли, айниқса, овни яхши кўрарди.

Яна бир бобом, онамнинг отаси Тахтапул даҳасининг қозиси экан. У кишининг хусусий тошбосмаси бўлган. Бобомнинг номи — «Мулла Ғулом Расул» муҳри босилган Жомий, Сўфи Оллоёр, Ҳувайдо китобларини кўрганман. 1913 йилда Қози бувамнинг муҳри билан нашр қилинган Қуръондан бир нусхаси жавонимда сақланади.

Онам Зулфихон Ғуломхон қизи саводхон аёл эдилар. Кечалари Ҳувайдо ғазалларини ўқиб ўтирардиларки, эшитиб йиғлагим келаверарди.

Катта акам Имомхон Ҳусанхўжаев биринчи ўзбек стенографиясини ижод қилган. Мактаб очиб, ўзбеклардан стенографлар тайёрлаган. Аҳмад Шораҳмедов, кейинчалик халқ артисти бўлиб етишган Назира Алиева ва ўртанча акам Зуҳуржон Ҳусанхўжаев шу мактабда таълим олишган. Улар йигирманчи, ўттизинчи йилларда бўлиб ўтган жами қурултойларда, пленумларда Акмал Икромов, Файзулла Хўжаев, Йўлдош Охунбобоевнинг докладларини, нутқларини сўзма-сўз ёзиб олишган. Ўша йилларнинг тарихини ёзиб қолдиришган, десам хато бўлмайди.

Мен қачон қурултой бўларкин, деб сабрсизлик билан кутардим. Чунки акам қурултойдан конфет, печенье ва сувратли китоблар олиб келарди.

«БАҒРИ БУТУН ЁЗУВЧИМАН»

— Отангиздан Сизга қандай фазилатлар ўтган?

— Қизиқувчанлик. Отам раҳматли гул «жинниси» экан. Ҳовлимизда, боғимизда хилма-хил гуллар бўларди. Боғимизни шаҳарликлар «Гулбоғ» деб аташарди. Дадам темир-терсакка ҳам ўч эди. Овчилик жони-дили эди. Шундан бўлса керак, чап кўзини қисиброқ қарашга одатланиб қолганди. Кейинги пайтларда у серзарда, жаҳлдор, тажанг бўла бошлаган. Дарсдан қочган пайтларимда бир-икки марта калтаклаган ҳам. Ўша кезлари мол-дунёси қўлдан кетган, ўзи қатори зиёлилар бирин-кетин қамалаётган эди. Бир нохушликни кутиб, тажанг бўлаётгани билиниб турарди. Мени етаклаб кинога, паркларга олиб борганда ҳам бировга қўшилмас, салом берганда алик олиб, индамай қайтиб келарди.

Уни 1938 йилнинг эрта баҳорида олиб кетишди. Лабзак кўчасигача кўрпасини кўтариб чиққандим. Юк машинаси орқасидан кўнглим вайрон бўлиб қараб қолганман. Дадам қийноқларга чидолмай, Тошкент турмасида жон берди...

— Невараларингизга қайси фазилатларингиз ўтишини истайсиз?

— Қандай фазилатим борлигини ўзим билмайман. Аммо меҳмонсиз яшай олмаслигимни биламан. Одамларга яхшилик қилгим келади. Элликка яқин ёш ёзувчига оқ фотиҳа берган, газета, журналлар орқали «оқ йўл» тилаган эканман. Китобларига сўзбоши ёзибман. Неъмат Аминов, Ўлмас Умарбеков, Ўткир Ҳошимов, Носир Фозилов, Худойберди Тўхтабоев... Шуларсиз туролмайман. Кунда бўлмаса ҳам, кунора учрашиб турамиз. Баъзан ҳазиллашиб: Мабодо, ўлиб-нетиб қолсам, остонамда бел бойлаб турадиганларим кўп, деб қўяман. Бағрим бутунлигидан қувонаман. Невараларимнинг ҳам атрофида шунақа вафодор дўстлари кўп бўлсин, деб ният қиламан.

ФЕЛЬЕТОНЧИНИНГ БИР ПОЙ БОШМОҒИ

— Илк ёзган асарларингизни эслай оласизми?

— Эслайман. Фельетончилар сардори Комил Алиев «Муштум»да ишларди. Унга «Ишқибоз» деган биринчи ҳикоямни олиб боргандим. Комил ака ҳикояга кўз югуртириб, бир пой туфлисини еча бошлади:

— Туфлимни Ўрдага обориб яматиб келсанг, ҳикоянгни мана мундай қилиб, (у бош бармоғини кўрсатди) тузатиб бераман.

Мен хўп, дедиму устознинг «табаррук бошмоғини» кўтарганча, Ўрдага қараб йўртдим. Қайтиб келсам, домла ҳикоямни таҳрир қилиб қўйипти. Ўқидим. Ниҳоятда зўр бўпти. «Биров итга, биров бедана ишқибоз...» деб ёзгандим. Хўрознинг ҳам таърифи бор эди. Комил ака уни мана бундай қилиб тузатибди: «Кал чуччи, қора томоқ, тепса деворни йиқитади, чўқиса, тошни узук қилиб қўяди».

Ҳикоя босилиб чиққач, Абдулла Қаҳҳордан бошқа ҳаммага ёқди...

«БАДАВЛАТ КЕЛИН»

— Бир ҳикоянгиз тўғрисида «Қизил Ўзбекистон» газетасида танқидий мақола босилган экан. Қайси ҳикоя эди у?

— «Бадавлат келин» деган ҳикоям.

Ўзбекнинг қиз узатиши қурсин. Умр бўйи йиққанинг бир кунга етмайди. Қиз бола ўғри бўлади, деб бекорга айтишмаган. Шунинг учун ҳам қиз туғилган кундан бошлаб онаси мол йиғади. Урушдан тутдек тўкилиб чиққан оила қандоқ қилиб қиз узатади?

Ҳикояда эрга теголмай юрган қизнинг заёмдан катта пул ютиб олиши-ю, катта тўй қилиб, куёвга чиқиши тасвирланган. Ҳикоя хомгина, ночоргина, бўшгина чиққан. Аммо газетага урилишининг сабаби бошқа ёқда. Танқидчи ҳикоядан сиёсий хато топмоқчи бўлган: яъни Совет оиласи тўқ, бадавлат яшайди. Заёмдан пул ютишга зор эмас. Бу совет воқелигига туҳмат. Зарарли ҳикоя...

«Ҳой, инсофинг борми, уруш кеча тугади. Ҳали биринг икки бўлишига қанча қовун пишиғи бор. Товуқ сўйиб уйланган ўртоғимизнинг тўйига борганимиз эсингдан чиқдими? Фронтдан қайтиб келган қанча йигитлар уйланолмай юрганини, қанча қизлар эрга теголмай, қари қиз бўлиб қолаётганини кўриб турибсан-ку!..»

Ана шундай изтиробли ўйларга бориб турсам, Ғафур Ғулом келиб қолди:

«Нима бўлди? Сал бошқачароқсан?»

Мен унга газетани кўрсатдим. У елкамга қўлини қўйиб:

«Обба тентаг-е, шунга ҳафа бўлиб ўтирибсанми? Қўй, ҳафа бўлма. Бу эндиги ейдиган калтакларингнинг биринчиси. Эҳ-ҳе, ҳали қанча калтаклар сени кутиб турибди. Биласанми, ўттиз еттинчи йилда мени урмаган газета қолмаган. Ҳатто Қўйлиқдаги корейсларнинг газетасида ҳам «пўстагимни қоқишган», ўзларича... Юр пиво олиб бераман».

Қаранг, Ғафур Ғулом каромат қилган экан. Газета танқиди кейинги кўргиликларим олдида ҳолва бўлиб қолди.

БИРИНЧИ ҚОР

— Ҳа, Сталин қамоқлари, уруш, қаҳатчилик... Сизни ҳам четлаб ўтмаган. «Халқ душмани» бўлиб қамалгансиз. Бундай кулфатларга шерик бўлган айрим тенгдошларингиз «қайта қуриш» деб аталган жараён бошланиши билан кечмишлари ҳақида хотиралар, ҳатто қиссалар ёздилар. Аммо Сиз негадир жимсиз. Ноҳақликни кўрмагандек, билмагандек юрибсиз.

— Ёзгим келмайди.

— Ҳеч бўлмаса, ўша кунлар тўғрисида гапириб беринг.

— Уйланганимга олти ой бўлганида қамашган. Одамлар, нимага қамаган экан, деб сўрашади. Очиғини айтсам, ўзим ҳам ҳалигача билмайман. Назаримда, айбимни терговчиларнинг ўзлари ҳам билмасалар керак. Фақат ўзинг айт, ўзинг айтсанг, суд иқрор бўлганингни ҳисобга олади, дейишарди. Қанча қийнашмасин, айбим йўқ, деб туриб олганман. Охири шоир Ёнғин Мирзони гувоҳликка олиб киришди. У кўзимга қараб туриб: «1949 йилнинг 5 ноябрь куни Рамз Бобожоннинг уйида «Ўрислар яхши яшайди, айниқса ленинградликлар маза қиляпти. Ўзбеклар — хор», — деб айтгансан. Ўша куни биринчи қор ёққан эди», — деди.

Эсладим. Ҳақиқатан ҳам, биринчи қор бешинчи ноябрь кечқурун ёққан эди. Мен ўша пайтда Ўрта Чирчиқ районига, Қаҳрамон пахтакор Замира Муталова тўғрисида очерк ёзгани боргандим. У билан гаплашиб ўтирганимда қор ёға бошлаган эди. Ўша кеча райком котиби Қаҳҳор Пўлатовнинг уйида тунаб қолдим. Кечаси ўша ердан редакцияга телефон қилиб, стенограф Аҳмад Шораҳмедовга очеркни диктовка қилдим. Эрталаб нонуштадан кейин Пўлатов мени Тошкентга машинада опкелиб қўйди.

Биринчидан, 5 ноябрь куни Тошкентда эмасдим. Иккинчидан, Ленинград блокададан чиқиб, ҳали ўзини ўнгламаган, одамлари ҳам вайроналарда яшарди. Улар қандай қилиб «маза қилиб» яшашлари мумкин? Бу даъвода мутлақо мантиқ йўқ эди. «Гувоҳ» эса айтгансан, деб туриб олди. Терговчи менинг гапларимни ёзмади, фақат унинг гапларини ёзди. Терговчи ундан, Саид Аҳмад тўғрисида яна нималарни биласан, деб сўради. У оғзига келган гаплар билан мени айблай бошлади. Терговчи мендан ҳам сўради: «Ёнғин Мирзо тўғрисида, унинг аксилинқилобий ишлари тўғрисида нималар биласан?»

Мен унга Ёнғин тўғрисида бир ёмон гап билмайман, у билан фақат Ёзувчилар союзида, редакцияларда кўришганман, деб жавоб қилдим. Шунда Ёнғин бирдан жазавага тушиб қолди. Ўзини муштлаб, додлай бошлади: «Мен сени агент, мени сотган, деб ўйлаган эдим. Шунинг учун сенга туҳмат қилдим. Айтганларимнинг ҳаммаси ёлғон, ҳаммаси бўҳтон», — деб бўкириб йиғлаб юборди. Бу гапларнинг бирортасини терговчи ёзиб олмади. Ёнғинни сўкиб-сўкиб, камерасига тушириб юборди.

— Сизни терговчилар урганми?

— Урмаган. Ургани минг марта яхши эди. Ухлатмасди. Баъзан кечасию кундузи кабинетда олиб ўтираверарди. Уйига жўнаётганида ёнимга соқчи қўйиб кетарди. Икки оёғим шишиб, туфлимга сиғмай қоларди. Бошим ғувиллаб, қандай қоғозларга имзо чекканимни ҳам билмасдим. Тўғри, бир марта урган. Пўлат линейка ўралган газета билан. Нега урасан десам, «Правда» (ҳақиқат) қаттиқ тегдими, деб масхара қилган.

Мени суд қилишмаган. «Дело»мни Москвага юборишган. Тройка (Особое совещание) ўн йилга ҳукм чиқарган. Шундай қилиб судсиз, прокурорсиз, оқловчисиз, гувоҳларсиз ўн йилни «бўйнимга олиб» кетганман.

ҲЕЧ КИМ АЙТМАГАН ГАП

— Ҳеч йиғлаганмисиз? Гўдаклик пайтларингизни айтаётганим йўқ. Вояга етиб, эсингизни таниганингиздан кейин йиғлаганмисиз демоқчиман. Кўп кўргуликлар бошингизга тушган, замон зарбаларига дуч келгансиз. Шундай пайтларда хўрлигингиз келиб, йиғлаган пайтларингиз бўлганми?

— Мен ҳам инсонман. Энг азиз, энг қадрдон кишиларимни йўқотганимда ўкириб-ўкириб йиғлаганман. Аммо ҳар қандай ноҳақликка кўз ёшисиз туриб берганман. Фақат... Фақат бир марта ўксиб йиғлаганман.

1950 йили қамоқхонанинг бир кишилик камерасида тўққиз ой ўтирганимдан кейин Саидахон билан ўн минутлик учрашувга рухсат бўлган. (Сиёсий маҳбуслар қамоқхонада ётмас, ўтирарди. Академик Иван Павловнинг итига ўхшаб, ҳуштак чалганда ётиш, ҳуштак чалганда туриш рефлексга айланарди. Бу жойда деворга суянишнинг ҳам иложи йўқ, фақат ўтириш мумкин эди.) Кўзим қоронғига мослашиб қолганиданми, Саидахон жуда узун, новча бўлиб кўринди. Ранги ҳам бир ҳол бўлиб қолганга ўхшайди. У менинг кўнглимни кўтариш учун бўлса керак, «Сизга яхши пижама олиб қўйдим» деди. Бу гапни эшитиб, тўсатдан томоғимга нимадир тиқилгандек бўлди-ю, овозим чиқмай қолди. Шунча уринаман, қани овозим чиқса. Бир оғиз ҳам гапиролмадим. Кўзимдан дув-дув ёш оқаверди. Учрашувга ажратилган 10 минутлик вақт ҳам тугади. Гапларим ичимда қолиб кетди. Якка жой камерада ўй ўйлаб ўтирибман. Нега йиғлаганимнинг сабабини билмоқчи бўламан, билолмайман. Саидахон менга атаб олган пижама тушимга кирибди. Ажойиб, ҳеч кимда йўқ ҳаворанг пижамани кийиб Союзга борган эмишман. Ёзувчи ўртоқларим қаердан олдинг, деб сўрашар эмиш. Саидахон олиб берди, деяр эмишман. Ўшанда Саидахон менга ҳеч ким айтмаган гапни айтди. Эсимни таниганимдан буён бундай илиқ гапни ҳеч кимдан эшитмаган эдим. «Халқ душмани»нинг ўғлига биров меҳрибончилик қилмаган, бошини силамаган. Болалигини боладек ўтказмаган. Болалигини тирикчилик куйида исроф қилган киши учун бундай сўз жаҳоннинг жами ҳазинасидан қимматроқ, ўксик қалбга оқиб кирган шаффоф тоғ ҳавосидек қадрли эди...

Ўша замонларда қамоқхона остонасидан ҳатлаб ўтган бирон кишининг қайтиб чиққанини кўрмаганман. Энди мен ҳам қайтиб келишим гумон йўлга кетаяпман. Саидахоннинг илтифотида, бардам бўл, дийдор кўришамиз, бу кунлар ўтиб кетади, деган маъно бор эди. Бу сўзнинг йўқлик қаърига сингиб кетаётган одамга қандай таъсир қилишини биласизми? Дийдаси қаттиқ одамни ҳам йиғлатадиган сўз эди у.

МУШУК БОЛАЛАРИ

— Лагерда кечган ҳаётингизни эслаш Сизга жуда оғирлигини биламан. Шундай бўлса-да, кўрган кечирганларингизни гапириб беришингизни илтимос қилардим.

— Жезқозғонда дунёга машҳур мис конлари бор. Маҳбуслар очиқ карьерлардан, ер остидан руда қазиб чиқарадилар. Тутқунларни кўпи мис гардидан ўпка касалига мубтало бўладилар. Мис самоварни кўрганмисиз? Зангдан кўкариб кетади. Коннинг атрофи ҳам баҳорда кўм-кўк бўлади. Бу кўкат эмас, занглаган тупроқ. Рассомлигим иш берди. Лагерда ким кўп ўғрию, каллакесар кўп. Аввалига ўшаларнинг кўкрагига, билагига игна билан ҳар хил наколкалар (суратлар) ишладим. Улар «Не забуду мать родную» (туққан онамни унутмайман) деган ёзувни яхши кўришарди. Кейин кўкракларига бир шиша ароқ, қарта ва аёл суратини ишлатиб, тагига «мана шулар бизни хароб қилади», деб ёзишимни буюришарди. Рассомлигимдан хабар топган бошлиқлар маҳбусларнинг кийимларига номер ёзадиган қилиб қўйишди. Ҳар бир маҳбуснинг ўз номери бўларди. Тутқунлар ҳам исми фамилияси билан эмас, номери айтиб чақириларди.

Хуллас, оч қолмадим. Рождество, пасха байрамларида маҳбуслар уйларига откритка жўнатишарди. Ўша откриткаларга суратлар чизиб берардим. «Даромадимни» ҳамшаҳар маҳбуслар билан баҳам кўрардим.

Бошлиқларимизнинг айримлари ҳаддан ташқари шафқатсиз кишилар эди. Кимдир мушук олиб келиб боқа бошлади. Баракдаги қолган саксон маҳбус ҳам топган-тутганини олиб келиб шу жониворнинг оғзига тутадиган бўлди. Мушук уларга узоқда қолган, унутилаёзган уй-оилаларини, бола-чақаларини эслатарди. Бир куни мушугимиз еттита бола туғди. Улар сал кунда кўзга кўриниб қолишди. Барчага эрмак, барчанинг қувончи эди улар! Кутилмаганда, навбатчи офицер кириб, ҳаммасини халтага солиб олиб чиқиб кетди ва новвойхона ўчоғида ловуллаб ёнаётган алангага уларни навбати билан битта-битта отиб, ёнишини томоша қилди!..

Лагердаги бараклар қулфлаб қўйиларди. Бир тонг баракдан ёнғин чиқди. Олов печ ёнига қуритиш учун ёйиб қўйилган пайтавага илашиб, қатор териб қўйилган пийма (валенка) ларга ўтибди.

Мен кутубхонада ҳарбий қисм учун янги йил плакатини ишлаётган эдим. Ёнаётган баракка югуриб келдим. Назоратчига, очмайсанми, десам, бошлиқлар буйруқ бермагунча очмайман, деди.

— Одамлар тутунда бўғилиб ўладику! — дейман ялиниб.

— Ўлса, ўлаверсин, менга нима. Менга санаганда тирикми, ўликми, 200 та куйган калла билан 400 та оёқ чиқса бўлди. Қолгани билан ишим йўқ.

Бундай даҳшатли манзаралар узоқ вақтгача хаёлимдан ўчмади. Эсимга тушганида сесканиб кетардим...

«МАЖРУҲЛАР ОНАСИ»

— Ана шу кўрган-кечирганларингизни китоб қилиб ёзсангиз бўлади-ку?

— Бўлади. Лекин мен ёзмоқчи эмасман. Ёзаман, деб бир-икки марта уриниб ҳам кўрдим, юрагим кўтармайдиганга ўхшайди. Биласизми, Мопассаннинг «Мажруҳлар онаси» деган машҳур ҳикояси бор. Ўқиганмисиз?

— Йўқ.

(Давоми 4-бетда).

Олимпиадачилар орамизда

ДАЪВОГАР КЎП, ҒОЛИБ ЭСА...

Сариосиёда ўзбек тили ва адабиёти фани бўйича республика XIX олимпиадаси бўлиб ўтди. Унда барча вилоятларда ҳамда Қозоғистон республикаси Чимкент вилоятидаги беллашувларда ғолиб чиққан салкам 100 нафар ёш адабиётчилар иштирок этдилар.

Тошкент давлат дорилфунуни профессори Умарали Норматов, адолат комиссияси раиси, Термиз давлат дорилфунуни доценти Қудрат Жўраевлар раҳбарлигидаги баҳоловчи гуруҳ қизғин иш олиб боришига тўғри келди. Негаки, бу галги синовлар тест усулида ўтказилди.

Олимпиада шоҳсупаси Урганч шаҳридаги иқтидорли болалар мактабининг 11-синф ўқувчиси Наргиза Оллаберганова насиб этди.

Олимпиадага бағишланган йиғилишда республика халқ таълими вазири Ж. Йўлдошев, вилоят халқ таълими бошқармаси бошлиғи Э. Ўроқовлар қатнашдилар ва нутқ сўзладилар.

Ж. ХУШБОҚОВ,
Сурхондарё.

РУСЛАН, БОБОХОН, МАЪМУРАХОН

ЭНДИ УЛАР ТОШКЕНТ ЮРИДИК ИНСТИТУТИ ТАЛАБАЛАРИДИР

Ёш ҳуқуқшунослар 1-республика олимпиадасида иштирок этиш учун ташриф буюрган 100 дан ортиқ мактаб ва билим юрти ўқувчиларининг таътил кунлари янада завқлироқ ўтди. Ўзбекистон республикаси Халқ таълими ҳамда Адлия вазирликлари, жумҳурият ўқув методика маркази, Тошкент вилояти Халқ таълими бошқармаси ташкил этган мазкур тадбирда ўқув масканларининг 9-, 10-, 11-синф ўқувчилари қатнашишди. Улар ҳуқуқшунослик фани бўйича ўтказилган туман ва вилоят олимпиадалари ғолибларидир.

Тошкент вилояти ўқитувчилар малакасини ошириш институтида бўлиб ўтган олимпиадада Ангрен шаҳридаги 6-мактабнинг 11-синф ўқувчиси Руслан Магдиев, Урганчдаги Огаҳий номли мактаб ўқувчиси Бобохон Ҳамидов ҳамда Марҳамат туманидаги 23-мактаб ўқувчиси Маъмурахон Исмоиловалар ғолиб деб топилдилар. Республика Президентининг «Ўзбекистоннинг ижодкор ёшларини давлат йўли билан қўллаб-қувватлаш чоралари тўғрисида»ги Фармонига асосан улар юридик институтига тестсиз қабул қилинадилар. Шу билан бирга Тошкент шаҳридаги 152-мактаб ўқувчиси Юлия Беседина, Асака туманидаги 46-мактаб ўқувчиси Майрамхон Абдураимова, Самарқанд шаҳридаги 51-мактаб-гимназия талабаси Хушнур Мақсудов, Қумқўрғон туманидаги 23-мактаб ўқувчиси Одилжон Қобиловлар ҳам юқоридаги Фармонга асосан Тошкент юридик коллежига имтиҳонсиз қабул қилинадилар. 10-синфлар ўртасидаги беллашувда ғолиб чиққанлар келгуси йили бўладиган «Ёш ҳуқуқшунослар» республика олимпиадасида танловларсиз иштирок этадиган бўлди.

Ғолиблар фахрий ёрлиқлар ҳамда эсдалик совғалари билан тақдирландилар.

СУРАТЛАРДА: «Ёш ҳуқуқшунослар» беллашувидан лавҳалар.

Матн ва суратлар муаллифи Муҳаммад АМИН.

Футбол оламида

ҲОМИЛАДОРЛИГИ ТУФАЙЛИ

Сарцаналик йигирма ёшли ўқитувчи Сильвия Миробалло Мартинетти ҳомиладорлигига қарамай севимли машғулотини ташлаш хоҳишини йўқ эди. Унинг машғулоти — футбол ўйинларида ҳакамлик қилиш, майдоннинг икки чеккасида эса унга сингиллари — 18 ёшли Роберта ва 17 ёшли Барбаралар ёрдам беришади. Опа-сингиллар ўз вазифаларини Италиядаги ҳудудий табақалардан бирида муваффақиятли уддалашмоқда эди. Бироқ машғулот билан вақтинчалик хайрлашишларига тўғри келадиган бўлди.

Ҳакамлар бошлиғи Алессандро Бьянки аёлни ҳуштак чалишга қўймади. Шу муносабат билан у: «Қўл остимдаги ҳакамнинг ўйиндан четлатилишига илк бор... ҳомиладорлик сабаб бўлди. Чунки бундай вазиятда эҳтиёт чораларини кўрган маъ...», — деди.

УЙЛАНИШ БУЮРИЛГАН

Англиянинг «Ноттингем Форест» клубининг менежери Брайан Клоф жамоа аъзоси Рой Кинга қиз топишни ва... уйланишни буюрди. 21 ёшли ирландиялик ўйинчи тунги клубларда аёллар билан боғлиқ тартибсизликларга аралашиб қолганидан сўнг менежер бундай ғайриоддий маслаҳатни беришга мажбур бўлди.

САЛҚАМ ЮЗ ЁШЛИ МУРАББИЙ

Футбол оламида кутилмаган воқеага Перу чемпионати биринчи табақасининг аъзоси «Депортиво Ихос де Юрамагуас» сабабчи бўлди. Аввалги мураббийни ишдан четлатиб, жамоа унинг ўрнига янги мураббийни — 81 ёшли Альфонсо Уапаяни таклиф қилди. Албатта, бундай мутахассис жамоани турнир жадвалининг қуйи ўринларидан тортиб чиқаришга етарли тажрибага эга. Фақат у... сўнгги 35 йил давомида бирорта жамоада ёлчитиб ишламаган.

РАИ РАД ЭТМОҚДА

Ҳозирда «Сан-Паулу» ва Бразилия миллий терма жамоасининг сардори бўлмиш Раи келгуси мавсумдан бошлаб Парижнинг «Сен-Жермен» жамоасида ўйнайди. Бироқ Раи футбол майдонларидан ташқарида ҳам жуда машҳур. Кўплаб тижорат фирмалари унинг номидан ва машҳурлигидан фойдаланишни ишқида. Айниқса, пиво ишлаб чиқарувчи бир компаниянинг таклифи диққатга сазовор. Рио-де-Жанейродаги машҳур карнавал давомида арпадан тайёрланган ичимлик дарё бўлиб оққанида «Антарктика» фирмаси Раи номи билан пиво сотиб фойда кўрмоқчи. Ушбу фирма тижорат компаниясига 6,5 миллион доллар сарфлади. Телевидение орқали фирма фойдасига бир марта рекламада чиқиши учун футбол юлдузи Раига 200 минг доллар тўлаш мўлжалланган.

Бироқ Раи одамларга ичувчи тимсолида кўринишни ва спиртли ичимликларни тарғиб қилишни қатъий рад этмоқда.

Мирзаҳаким ТЎХТАМИРЗАЕВ тайёрлади.

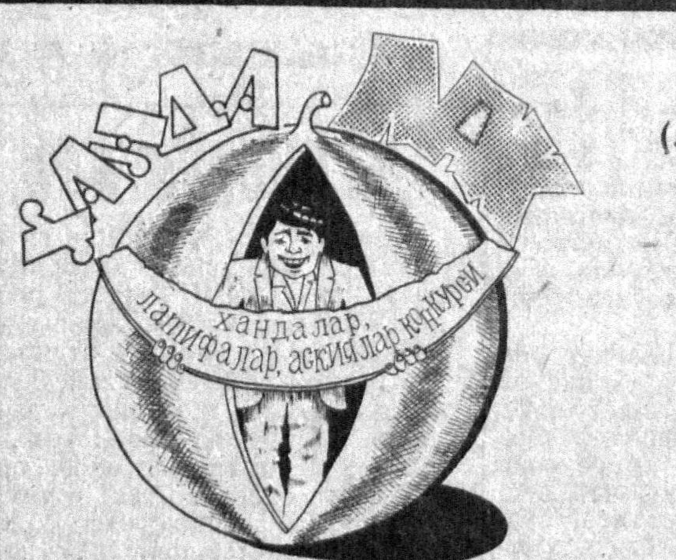

«ХАНДАЛАК—92» ПИШДИ!

(...ВА ҲОСИЛИ ЙИҒИШТИРИБ ОЛИНДИ)

«ХАНДАЛАК—93» ЭКИЛМОҚДА

Газетамизда ўтган йили ташкил этилган «ХанДАЛАК» — хандалар, латифалар, аскиялар конкурсидан хабардорсиз.

Гапни чўзган билан резинканинг нархи тушмас экан. Демак, гапнинг лўндаси шу:

«ХанДАЛАК—92» ПИШДИ ВА ҲОСИЛИ ЙИҒИШТИРИБ ОЛИНДИ!

Ғолибларимиз билан танишинг:

Биринчи ўрин «хандалакпурушлар» ичида энг новчаси Абдураҳмон СИДДИҚОВ ва энг кичиги Шерзоджон БОЙМУРОДОВларга. Фарғоналик Абдураҳмон қизиқ «Стой, кто идёш?» сарлавҳали қатор латифалари ва... хотинидан қўрқмаганлиги учун шу мукофотга лойиқ топилди.

Шерзоджон Боймуродов эса «Туркистон» байрамларида айтган «янги ва янги, хилма-хил» латифалари ҳамда ...ота-оналар мажлисларига ота-онасини қўрқмай юбориб тургани учун шундай совринни олди.

Икки қизиқчига пул мукофоти бериладиғон бўлди. (Айрим сабабларга кўра пул мукофотининг миқдорини кўрсатиб ўтирмадик).

Ҳакамлар ҳайъати огоҳлантиради:

1. Пулни тақсимлаш адолатли бўлсин. (бўйга қараб эмас).

2. Уларни уйигача кузатиб қўйиш таҳририят спорт ва оммавий-мудофаа ишлари бўлими ходимлари зиммасига юклатилсин.

Иккинчи ўринни эса ёш қизиқчи **Аъзамжон ҲАМЗАЕВ ва ёш ҳажвчи-рассом Илҳомжон ЗОИРОВлар... илиб кетишди.**

Аъзамжоннинг (тўй-тепалик) яқинда уйланмоқчи эканлиги, Илҳомжоннинг эса («Муштум»да ишлайди) маоши муҳаррирникидан камлиги ҳисобга олиниб, уларнинг ҳар бирига биттадан КЎЛБАСНИЙ СИР тақдим этилди!

Ҳакамлар ҳайъати эслатади:

Конкурс шартида «...иккинчи ўринга мукофот — ҳозирча... сир» деган жумлалар бор эди. Биз эса ваъдани бажардик, холос.

Ҳакамлар ҳайъатининг сўнгги изоҳи:

Бу йил мукофотга пул тикмасликка қарор қилдик. Келинг, азизлар, беғараз кулгумизу қаҳ-қаҳамизни ўриснинг қадри тушиб бораётган рубли билан нархламайлик.

ШУНДАЙ ҚИЛИБ, СИЗЛАРНИ КЕНГ ВА КАТТА ПОЛИЗДА КУТАМИЗ!

ХАМИР УЧИДАН ПАТИР

«ХАНДАЛАК»НИНГ КЕЛГУСИ СОНЛАРИДА ЎҚИЙСИЗ:

— Чекасизми?
— Йўқ.
— Ичасизми?
— Йўқ.
— Тўйларга юрасизми?
— Йўқ.
— ...Аёллар билан муносабатингиз?
— Нима дейсиз, бегона аёллар билан умуман гаплашмайман.
— Қойил!
— Фақат шу...
— Хўш, хўш...
— Гоҳо... ёлғон гапириб қўяман-да!

«Хандалак»нинг келгуси сонларидан бирида тошкентлик Мирза қизиқ билан суҳбат ўқийсиз.

1 АПРЕЛЬ — КУЛГИ КУНИ

Саид АҲМАД: «Суянадиган чинорларим бор»

(Боши 3-бетда).

— Бир аёл ҳар гал бола туғиши олдидан қорнини чандиб, сиқиб боғлаб олади. Кейин мажруҳ бола туғади. Қийшиқ-қинғир туғилган болаларни ажойиботлар ишқибозларига сотади. Улар эса мажруҳларни ажойибхоналарда намойиш қилишади. Хотин ўз азобларини, изтиробларини пулга сотади. Азоблардан келган даромаддан бойимоқчи бўлади.

Лагерда кўрган-кечирганларимни, тортган азобларимни ёзмоқчи бўлсам, хаёлимга мажруҳлар онаси келаверади. Мен ҳам унга ўхшаб азобу изтиробларимни пулга сотадигандек бўлавераман. Ёзишга қўлим бормайди.

...Кўксимда аламлар қалашиб ётибди. Болалигим ўксиб ўтди. Отам, акам, ўзим «халқ душмани» бўлдик. Деярли бир умр бўйнимни қисиб, ўксиб яшадим. Оқланиб, қайтиб келганимдан кейин ҳам бахтим очилмади. Ёзувчилар союзида бирон хайрли иш бўлса, рўйхатдан ўчиришарди. Мажлислардан бошимни эгиб чиқиб кетардим. Бошимдан ўтганларни ёзиш учун хаёлан бўлса-да, яна қамоққа боришим, жами азобларни яна руҳан тортишим керак. Буни энди юрагим кўтара олмайди, деб қўрқаман.

ЭРКАКЛАР ҲАММОМИ

— Сизни фарғонача аскияга жуда уста дейишади...

— Аския — халқ ижодида энг мураккаб жанр. Бу тез фикр қилиш мусобақаси. Рақиб томонидан берилган зарбага бир-икки лаҳзада ундан ўтказиб жавоб қилиш керак. Жавоб мавзудан чиқмаслиги, кишини ҳайрон қолдирадиган даражада мантиқли, сўз тагига рақибни «фош» қилувчи сўз яширинган, айни пайтда жуда ақлли, кулгили бўлиши шарт. Жавоби қандоқ бўларкин, деб тикилиб турган юзлаб кўзлар қаршисида довдирамасдан, ўзини йўқотмасдан, рақибининг «саломи»га шундай «алик» айтиш керакки, давра аҳли бомба портлагандек, гумбурлаб кулиб юборсин.

Фарғона томонларда уста аскиячилар кўп. Мен ҳам йигитлик пайтларимда, ишқибозлик қилиб, улар билан аския айтишганман.

Аммо аския фақат эркаклар даврасида айтишга мўлжалланган жанр. Абдулла Қаҳҳор бир мақолачасида, «Аския гўнг устида очилган гул» деб айтган эди. Бу — жуда аниқ ва тўғри баҳо.

Аския замирида аёллар олдида айтиб бўлмайдиган уят гап ётади. Баъзан телевизорда аския мусобақаларини кўрсатишади. Унда аёлларнинг ҳам гурра-гурра кулишаётганини, баъзан уларнинг ҳам аскияга аралашишларини кўриб ҳайрон бўламан. Аския бамисли эркаклар ҳаммоми, унга аёлларнинг кириши мумкин эмас.

УМР ҲИСОБИ

Қаноатда Санда филча бўлурму ҳай-ҳай.
(Қўшиқдан).

— Домла, севимли адибамиз, рафиқангиз Санда Зуннунова қазо қилганларига 15 йилдан ошди. Ёлғиз ўзингиз қийналиб қолмаяпсизми. Иссиқ-совуғингиздан кимлар хабар олиб турибди?

— Боя айтганимдек, уйимдан меҳмон узилмайди. Қизим, куёвим, невараларим ҳолимдан хабар олиб туришади. Ёлғизликка кўникиб ҳам кетдим.

— Шундай бўлса-да, уйлангашингиз маъқулмиди? Ёш бир жойга борганда ётиш бор, туриш бор, дегандек, қийин-да?

— Уйланиш... Бу гапни иккинчи оғзингизга олманг. Энди турмушга чиқиб, ўйнаб-куламан, деган келинчакнинг навқирон умри қийноқларда ўтди. Бу азобларга у мен туфайли гирифтор бўлган. Мен қамалганимда унга газета-журналлар, нашриётлар эшиги беркитилди. Союз аъзолигидан ўчирилди. Икки дипломи бўлатуриб, ишсиз, саргардон бўлиб юрди. Эрингдан кечсанг, ҳамма йўлларни очиб берамиз, дейишди...

Бунақа кўргуликларга у аёл боши билан бардош берганда, наҳотки, мен — эр киши чидамасам!..

Дунёда ҳар бир ишнинг ўз ҳисоб-китоби бор. Ҳар бир айтилган сўзнинг жавоби бўлади. Дунёдан кўз юмиб кетгунча ҳисоб-китоб қилиб қўйиш керак. Айтилган гапга жавоб бериб қўйиш керак.

Бундан ташқари, худодан тилаб олган биттагина қизимиз бор. Ёлғиз боламнинг дили оғришини истамадим. Саидахоннинг кино лентапарига олинган қиёфаси, суратлари, грампластинка ва магнитофонга ёзилган овозлари, жавон тўла китоблари, қўлёзмалари менга қолган қимматбаҳо хазинадир.

«СУЯНАДИГАН ЧИНОРЛАРИМ БОР»

— Бир куни Сиз устозингиз Ғафур Ғуломдан, тенгдошларингиздан қайси бирининг асарларини яхши кўрасиз, деб сўраганингизда, у киши, гапни ҳазилга буриб юборган эканлар. Энди шу саволни ўзингизга берсам, нима дейсиз?

— Қариганимда тенгдошларимнинг бири яхши, бири ёмон деб балога қолмай. Яхшиси шогирдбаччалардан сўранг.

— Майли, шогирдларингизни айтинг, бўлмаса...

— У «безобразний»ларни шогирд дейишга тилинг бормайди. Қолаверса, уларнинг ўзи энди катта устоз бўлиб қолишган. Эркиннинг қанчадан-қанча шогирдлари бор. Ўткирнинг ортидан қанча ёш талантлар эргашиб юрибди. Неъматни айтмай қўяқолай. У ҳажвчиликда ўзига хос мактаб яратаяпти.

— Пенсияга чиққан кишининг бирон эрмаги бўлиши керак. Масалан, Айний домла бўш вақтларида нишолла пиширган эканлар. Сиз-чи?

— Мен эллик йилдан бери сурат оламан. Қаерга бормай, елкамда фотоаппарат осиғлик. Темир-терсакни яхши кўраман. Радио, магнитофон, телефон аппаратларини кавлаб-кавлаб охири бузиб қўяман. Устага тузаттириб келгандан кейин ҳам кавлайвераман. Ичида нима борлигини билгим келади-да.

— Абдулла Орипов билан девор-дармиён қўшни экансиз. Кўришиб турасизларми?

— Ҳа, албатта. Абдулла болалари каникулга чиққанда боққа кўчиб келади. Боғимизни гулдор панжара ажратиб туради. Уникига шоирлар, меникига носирлар келишади. Дам олиш кунлари уникида шеърхонлик, меникида аския, латифагўйлик бўлади.

— Ўртадан ўша панжара олиб қўйилса бўлмайдими?

— Бўлмайди. Назм билан наср ўртасида чегара бўлиши керак. Тақдир тақозоси билан Ёзувчилар союзи иккига бўлиниб қолган. Барибир ижодкорлар бир-бирларини соғиниб қолишади. Яқиндагилар тишлашади, узоқдагилар кишнашади, деганларидек, улар кишнашиб қолган пайтларида менинг боғимда учрашиб дилларини ёзиб кетишади.

— Демак, боғингиз «пом» чиққанларни яраштирадиган жой экан-да?..

— Шундай десангиз ҳам бўлади.

— Шогирдларингиз билан қандоқ тил топишасиз?

— Уларнинг феъл-атворлари менга маълум. Ўткир донолик қилиб қуйдиради. Носир гапни чимчилаб-чақиб айтади. Неъмат гуноҳ қилиб қўйганда, Бухоро лаҳжасида иккита латифа айтиб, кулдириб қутилади. Худойберди «пора» беради. Узоқ келмай кетса, бирон пақир шафтолими, шотут мураббосими олиб келади. Еган оғиз уялар, деганларидек уни койишга тилим бормай қолади. Дўст сафарда билинади. Бу шогирдбаччалар кўп сафарларда синалганлар. Шундай, суянсам бўладиган чинорларим борлигидан қувонаман.

МАШҲУРЛИК МАРТАБА ЭМАС

— Домла, Сиз жумҳуриятимизнинг машҳур ижодкорларидан бирисиз. Қаерга борманг, олдингиздан мухлисларингиз чиқиб келаверади. Бу Сизга ёқадими?

— Устоз Абдулла Қаҳҳор ҳазиллашиб, «Мен қилган меҳнатни маймун қилганда у ҳам ёзувчи бўлиб кетар эди», деган. Нимагаки эришган бўлсам, фақат меҳнатим орқали эришганман. Машҳурлик масаласида бир нима дейишим қийин. Ким билади, у балки масъулият деганидир. Машҳур киши халқнинг кўзида бўлади. Ҳар гапи, ҳар бир ҳаракати эл назарида туради.

Худо мени меҳнатдан жудо қилмасин.

Қ. ОЧИЛОВ суҳбатлашди.

Газета саҳифаланаётганда:

ҚИЗҒАНЧИҚ СИГИР

ҲАФТАДАН ошдики, Тарғил сигир «иш ташлаган». Ҳар кунги бир челак ўрнига ярим косагина сут беради. Уй бекаси ҳайрон. Болалар қатиқ, қаймоқ дейди.

Хумор момо челак кўтариб оғилга боради. Яна ўша ҳол. Сигирнинг елини нам.

Бошқа ҳеч нима йўқ ёнида. Қўй-эчки кирса экан эмиб кетган десам, уйларди момо. — Қўни-қўшнилар бировнинг оғига зор одамлармас. Ҳаммаси ўзига тўқ.

Оила аҳлини Тарғилнинг сути озайгани эмас, сигирнинг елини худди эмилгандек нам бўлиб қолиши қизиқтириб қўйди. Пойлашга тушдилар. Оғилнинг ўша беркилган эшиги. Кириш ҳам, чиқишам йўқ. Аммо елин яна нам.

— Ўзимизча фол очишга тушдик. Фикрлар ҳар хил. Ўзга сайёрадан келганлар эмиб кетаяпти, деганларам бўлди, — дейди Хумор момо Султонова. — Бу ҳақиқатга яқинроқ эди. Чунки эшик берку, воқеа содир бўлмоқда-да.

Кўча-кўйдаям шу гап. Деҳқонобод туманининг ярим халқига ёйилди бу. Умри чорвада ўтганларам ҳайрон.

Ана-мана дегунча яна беш кун ўтди. Ҳеч ўзгариш йўқ. Ҳаммаси илгаригидек. Оила аъзолари, қишлоқ аҳли сигирни кўзга кўринмас мавжудот соғиб кетишига ишонган эдилар.

Тушлик пайти. Хумор момо оғилга кирди. Қўлидаги этакда мол учун сомон. Охурга яқинлашган жойида кампир тўхтаб қолса денг. Кўзларига ишонмасди. Тушими, ўнгими? Етмишга кириб, эшитмаганини кўриб турса-я. Эгаси кирганини сезмаган Тарғил эса не кўз билан кўрсинки, ўзини эмиб ётарди...

Қурбон АЛИ,
Қашқадарё вилояти.

Келгуси сонда:

● «ТАҚДИРИМДАН НОЛИМАЙМАН»

● АФСУС, СЕҲРГАР КЕЛМАЙДИ-ДА!..

ҚИШЛОҚҚА КИНО КЕЛДИ

БИЛГИМ КЕЛДИ. Илгари қишлоқларда ҳинд фильмлари, уруш киноси, қиличбозлик акс этган асарлар жуда мириқиб кўриларди. «Биз Крандштатданмиз», «Қўлга тушмас қасоскорлар», «Сангам», «Сайха» фильмлари неча марта намойиш этилса, шунча кўп киши томоша қиларди. Аммо бирон мартаям қишлоқда ўзбекча нари турсин, «Ўзбекфильм» маҳсулотини кўрганимизни эслолмайман.

Орадан анча вақт ўтди. Қишлоқдагилар энди қайси мазмундаги кинони севиб томоша қиладилар? Шуни билгим келарди.

— Илгари-ку, бўлмагандир, ҳозир яратилган ўзбек фильмларниям томошабин бир марта кўради. Ҳатто ўзбекчага ўгирилганлариниям. Чунки таржималари фильм шиддатини жуда бўшаштириб юборган ҳоллар кўп.

— Қаерда ишланган киноларга томошабин кўп келади?

Сўрайман киномеханик Ҳасан Очиловдан.

— Ҳинд фильмлари ҳануз мухлисини йўқотган эмас. Аммо Америқо, Италия маҳсулотларига ҳам эҳтиёж катта.

— Сабаби улардаги мазмуннинг устиворлигидир-да?..

— Буям тўғридир. Менимча ярим-яланғоч ҳолатлар, фаҳш кадрлар кўпроқ сабабчи.

— Йўғ-э, ундаймасдир?

— Афсуски, шундай. Исбот-далил келтираман. Мен кўпинча Хитой, Алмати, Касатарош, Қоратут қишлоқлари аҳлига хизмат кўрсатаман. Бир ҳолни кўп кузатганман ҳам. Мабодо афишага 16 ёшгача бўлганлар киритилмайди, деб ёздингизми, бўлди. Хотин-халаж, бола-чақа ёғилиб келади.

Кинонинг маъноси ёқадими, ёқмайдими, тушунарлими тушунарсизми, қизиқтирмайди. Яланғочларни кўрсатса бўлди. Қўйиб берсангиз суткалаб ўтираверадилар.

— Сизларам шундай фильмларни келтиришга иштиёқманд бўлсаларинг керагa? Чунки одам қанча кўп тушса, олиб режаям вақтида бажарилади.

— Вазифаларимни элдошларим маънавиятини бузиш эмас, қайтанга уларнинг тушунчаси бойишига хизмат қилиш ва дам олдиришдир.

Жавобнинг на боши бор, на адоғи. Аслида шундай бўлишиям табиий. Негаки киномеханик прокатга келган фильмларнигина олиб келади. Ўша жойда «16 ёшга тўлмаганлар киритилмайди»ган асарлардан афзал, томошабоп халқ қайта-қайта кўрадиган ўзбек фильмлари бўлмаслигида эса унинг айби йўқ. Янги кино олиб бормасликка бўлса ҳаққи. Чунки, уни ягонагина санъат оламидан баҳраманд бўлиб турган ҳамқишлоқлари кутади.

Қ. ЭШМАТОВ.

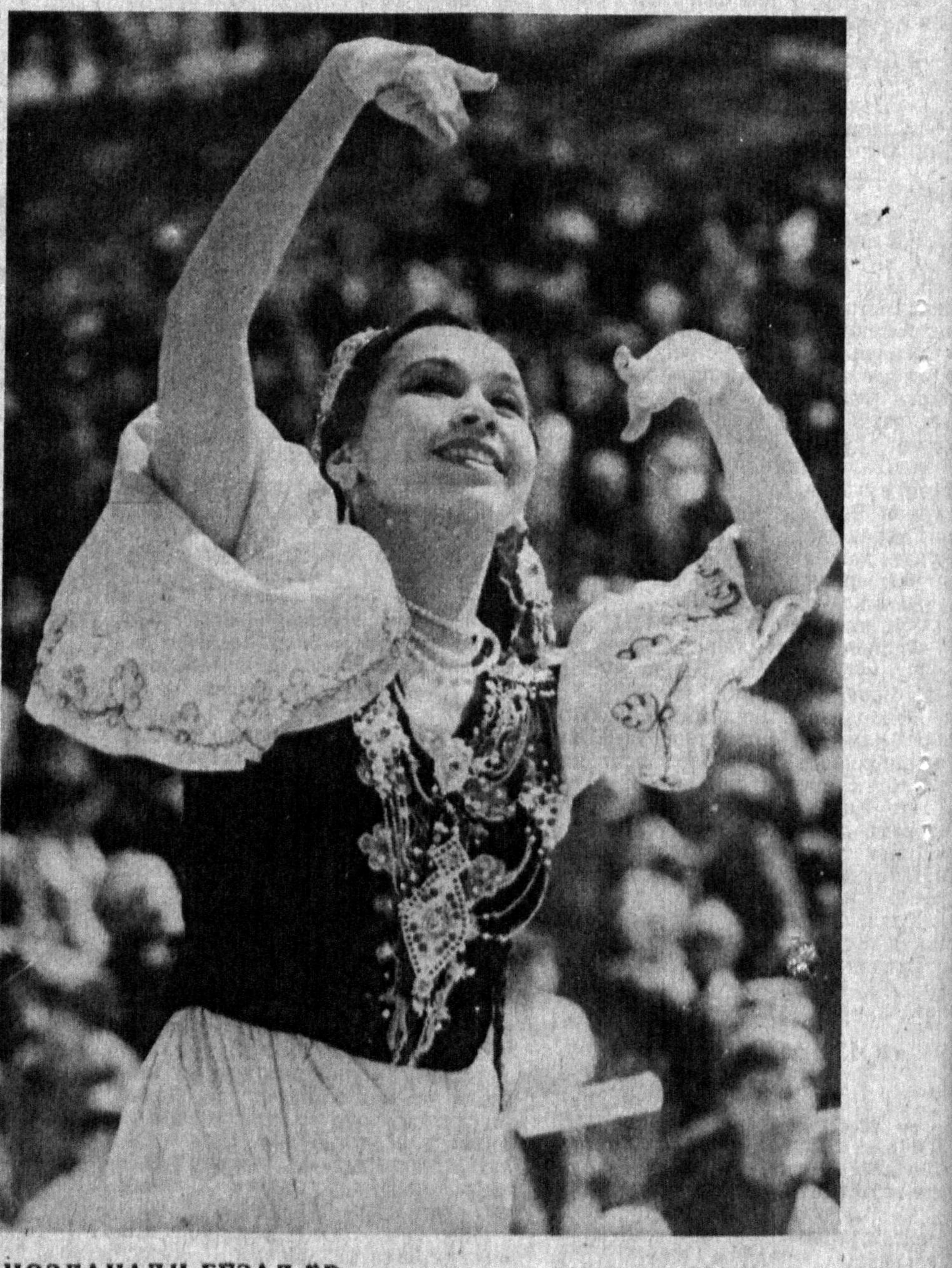

НОЗЛАНАДИ ГЎЗАЛ ЁР... Муҳаммад АМИН суратэтюди.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ

Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Н.ЖАЛИЛОВ, К.ЖУМАНИЁЗОВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ (масъул котиб), Қ.ЭШМАТОВ.

Таъсис этувчилар: ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ ва "ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ

газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ: хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй. Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 00130 Буюртма Г—179. 64052 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди. — 21.00.